

laudat Suarez, Bonacinam, Leymanum, Fillicium, & Dianam. Quandoquidem, inquirunt, vovens non aliter se obligare intendit, nisi conditione impleta: ergo, quocumque modo conditionis impediatur eventus, voti vinculum solvitur; sicuti si quis vel pederet in die ieiunii iter agat, ut nimium defatigatus e ieiunii lege liberetur, vel infirmitatem consulo contrahat, ut in quadragesima a ieiunii obligatione evadat immunis, vel animo non ieiunandi recedat ab urbe, in qua sit obligatio ieiunii, & ad alium locum proficiatur, ubi nulla sit ieiunii obligatio; profecto liber est ab observatione ieiunii. Ut ab istorum exemplorum confutatione exordiamur, dicimus exempla isthac esse prioris inepta. Qui infirmitatem data opera contrahit, liber a quadragesimali abstinentia evadit, quia effectus impotens ad ieiunium servandum. Idem dicendum de eo qui pedes iter arripit. Si autem defatigatio tanta non esset, ut impotentem eum confirmet ad ieiunium, ieiunare teneretur. Nec magis ad rem facit exemplum illius qui a loco lege ieiunii astricto ad locum liberum a tali lege pergit, ut ieiunii obligationem declinet: quamvis enim hanc sententiam admitteremus, eum esse a ieiunii obligatione absolutum; semper adhuc exemplum nimis a scopo recedit: eo quod lex illa localis est; vota autem de quibus loquimur in presenti, personalia sunt, quæ non locum, sed personam afficiunt. Ratio porro quam producit, exemplis reiectis solidior minime est. Quoniam, licet verum sit voventem non aliter se voti obligationi subicere quam adiecta conditione impleta, tamen id solummodo verum habet, dum vovens bona fide incedit, dum scilicet nihil apponit, nihil agit ut conditio non impleatur. Sed, dum ipse fraude, & dolo impedire conditionem studet, voto utique manet adstrictus. Clarius rem emulemus. Duplici modo intelligi potest voventem se nolle voto obligare, nisi posita conditione: siquidem vel id, dum votum elicit, intendit; vel post emissum votum. Non primum. Quis enim est qui votum conditioni illiget, simulque animum habeat frustrandi conditionem? *Vovet Religionem, si corva-*

luero; simulque statuo me omnia prestituram ut sanitatis afflictionem impediam. *Vovet Religionem, si pater consenserit; fraudibus tamen, & dolis non parcam, ut patrem a profando consensu abstraham.* Nonne illud haberetur qui sic voveret? Præsumi ne potest quæpiam rationem prædium similia vota edere? Nonne quicquid liber est ut edat, aut non edat votum? Qui animum habet non apponendi conditionem cui votum iuponitur, a voto, & a conditione abstinere: qui enim non vult conditionem, non vult votum; qui autem non vult votum, votum non edit. Nemo ergo prudens, dum elicit votum, intendit frustraneam reddere etiam malis artibus voti conditionem. Nec videtur esse de hoc ambigendi locus. Porro, si votum sincero animo conditioni annectit, intenditque votum impleta conditione exequi; iam sibi facultatem non servat impediendi eventum conditionis: alioquin dicens esset, sibi quoque servare facultatem impediendi, seu non exequendi votum ipsum absolute editum. Si vero post emissum votum conditionem apponit, hæc conditio nulla est, ut patet. Undique ergo corruit opinio isthac.

IX. Dicimus ergo, teneri præfatum voventem ad sui voti executionem, quoties sua culpa curavit aut ne conditio eveniret, aut ut eveniret contra intentionem quam habuit, dum votum emisit. Et hoc expressum habemus leg. In executione. §. ult. ff. de verb. obligat. *Quicumque sub conditione obligatus curaverit ne conditio existeret, nihilominus obligator.* Ratio quoque ex contraria sententia confutatione manifesta est. Accedit quod neque ex iniquitate & fraude proventum colligere debet; neque fas est ut cuiquam dulus patrocinetur. Qui votum conditionatum elicit, tacitam voluntatem habet non impediendi conditionem cui votum affigit. Qua voluntate semel posita, nulla superest facultas, qua eadem conditio frustrari valeat. Hinc sententia fautores accedunt Sanchez Lib. IV. cap. XVII. num. 27. Trullenchus Lib. II. cap. 11. de h. 19. num. 9. Angelus verb. Votum l. §. 10. & alii. Plurima alia que de hoc voto dicenda essent, ad tractatum de statu religioso dicenda remittimus.

DISSERTATIO III.

DE IIS QUI VOVERE POSSUNT.

De votorum cessatione ob cessationem causæ finalis, rerumque mutationem; atque de eorumdem irratione, dispensatione, & commutatione.

PLurima veritate aggredimur in hac disputatione, sicut maxime necessaria. Quædam dicentur Libro sequenti *dist. VII. cap. IV.* de iuramentorum irratione, quæ omnimodo connexionem habent cum his quæ in præsentia exequenda veniunt. Quæ ibi brevi calamo perstringentur, sicut hic explicabimus. De iis qui facultate potiuntur vota emittenda, facilis est disceptatio: ideo illam brevissime expediemus. Longior erit sermo de votorum relaxatione, dispensatione, commutatione, finis cessatione, & gravi rerum quæ promissa sunt, non prævia mutatione. De quibus omnibus singillatim sermone habebimus.

CAPUT I.

De iis qui vota edere valent.

QUI rationis usi potiuntur, omnes vovere possunt de rebus illis quæ sub eorum cadunt dominio & libertate, ut cum omnibus Theologis docet D. Tho. 2. 2. q. lxxxviii. artic. 8. & 9. Quapropter a voti edendis excluduntur ii soli qui rationis usi sunt delicturi, ut furiosi, amantes, ebrii, dormientes, & pueri, antequam rationis lumen illis assuſceat.

II. Porro quamvis omnes ratione præditi emittere vota valeant, ut tamen eadem exequi possint, dominium requiritur earum rerum quas Deo nuncupant. Quapropter vota impuberum irrita a parentibus queant: quia firma non sunt, nisi tacita conditione quod placita parentibus sint: quandoquidem eiuſmodi voventes, licet rationis utrum habeant, rerum tamen dominio carent, quia sub parentum potestate constituti reperiuntur. Igitur vota Religiosorum, filiorum, famulorum, uxorum invalida sunt, nisi consensus Prælati, patris, domini, mariti accedat, quando vota cedant in istorum præiudicium.

III. Quæst. I. *Vota Religiosorum sine Prælati licentia emissa de materia honesta, quæ nec iurisdictionem, nec ordinem ullo modo perturbant, sunt ne invalida?* Resp. Magnam est hæc de re dissidium inter Auctores. Negant valida esse eiuſmodi vota Angelus verb. Votum 2. n. 3. Rosella verb. Votum 2. n. 14. Valentia 2. 2. *dist. VI. q. VI. punct. 6. n. 1.* Caramuel in Reg. D. Bened. n. 1798. Peyerinus Tom. II. de Prælatu *quæst. III. cap. III. n. 3.* alique. Pro hæc opinione asseri in primis

solet sancti Thomæ auctoritas ex 2. 2. q. lxxxviii. artic. 8. ad 3. ubi hæc habet. *Religiosus solvens est Prælati quantum ad ius operationis secundum professionem Regula: & ideo etiam aliquis ad bonam aliquam facere possit, quando ad alia non occupatur a Prælato; quia tamen nullum tempus est exceptum in quo Prælati non possit eum circa aliquid occupare, nullum votum Religiosi est firmum, nisi sit de consensu Prælati, sicut nec votum puella exsistentis in domo, nisi sit de consensu patris; nec uxori, nisi sit de consensu viri.* Pro hæc eadem sententia asserunt cap. *Monacho non licet vota evovere sine consensu Abbatis. Si autem voverit, frangendum erit.* Rationes quoque eadem suffragari videntur. Quoniam votum solemne Religionis, licet extinguat omnia vota antea emissa, sic impedit ne nova emittantur. Accedit quod Religiosi vi votorum solemnium subduntur Prælati, non solum quantum ad materiam promissam, sed etiam quantum ad voluntatem qua promittunt. Voluntates quippe Religiosorum, quorum nec velle est, nec nolle, sub opinio Prælatorum constituta sunt. Hæc opinio sua non caret probabilitate.

IV. Probabilior tamen est contraria, quæ docet, valida esse vota Religiosorum, quæ detrimentum nullum afferunt vel superiorum iurisdictioni, vel rectæ administrationi Religionis, nec sunt de materia a Regula veritate, sed de re honesta, & supererogationis: parva ieiunandi in honorem alicuius Sancti, recitandi aliquos preces, & id genus similia. Quandoquidem res promissa per eiuſmodi vota bona est; nec meliori bono infusa, sed constantia. Non est ergo cur vota eiuſmodi invalida sint censenda. Voluntates

subditorum subdite sunt Prælatorum dominio in iis que regimen, & administrationem Religionis spectant: in aliis vero non ita subduntur potestati inferiorum, ut nequeunt Deo promittere que illi grata fore arbitrantur. Clarius rem explico. Admitto utique volentes subditorum ita subiectas esse Prælati, ut nihil contra istorum voluntatem agere, vel promittere queant. Et hoc ad perfectum regimen requiritur. Sed hinc tantum inferitur, vota Religiosorum firma, & stabilia esse non posse sine Prælatorum auctoritate: quia, quando Prælati eiusmodi vota perfecta habuerint, eadem irritare queunt: quomodo vero illis non innotescunt, valida sunt, & subditi eadem servare tenentur. Nec obstruuntur illa Prælati suis manifestare, nisi ratio aliqua specialis occurreret. Rationes que pro contraria sententia afferuntur, evincunt vota præfata firma non esse, & stabilia, quia Prælati eadem irritare valent. Et hoc verum est: eiusmodi namque vota semper eliciuntur, seu elici debent, cum hac vel expressa, vel tacita conditione, *Si superior non contradicat, aut non impediat.* Auctoritas S. Thomæ probat quidem, vota isthæc non esse firma, id est indissolubilia: minime vero non esse valida, utquidem non irriterentur per superiorum. Id sonant verba S. Doctoris: *Nulhon votum Religiosi est firmum, nisi sit de consensu Prælati:* firmum dicit, non validum. *Cap. Monacho apocryphum est,* nulliusque ponderis. Quamquam, etsi legitimum esset, nihil est eo contra sententiam nostram elicere. Afferitur ibi namque, *frangendum esse votum eorum absque consensu superioris,* quod ultro concedimus: haudquaquam vero dicitur, votum non esse validum, donec a Prælato irriteretur. Votum solemne professionis impeditur ne ulla edantur vota que regimen, & administrationem exteriorum Religionis perturbent: minime vero ne vota nuncupentur que voventem solum afficiant: & hoc in sensu voluntas subditorum subdita est voluntati Prælatorum, quatenus scilicet nihil possint subditi velles quod discipline monachice ingerat incommutem. Porro iure hoc quod dicimus, verum habet circa vota que subditi edere valent de actibus internis que subditi caritatis, & similibus. Que statimius de Religiosis, applicanda sunt illius familias, famulis, & uxoris, omnibusque sub aliena potestate constitutis. Immo istorum nemo tam archis vinculis devincitur domino, marito, parentibus, sicut Religiosi Prælati. Istorum subiectio vilioris servitutis speciem præfert;

istorum vero obedientia perfectius ac nobiliter propria voluntatis exhibet holocaustum. Hanc sententiam docet Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 3. ad 3. Navarrus in *Man. cap. xlii. n. 66.* Ludovicus Lopez instituit. *cap. xlviii. Medina Sum. Lib. I. cap. xiv. §. 6. Prado cap. xxxi. q. xxxi. §. 4. n. 23. Caltrapalaus tract. xv. disp. 1. punct. 19. n. 2. Sayrus in Clari Reg. Lib. VI. cap. v. n. 22. Sum. Coron. III. Part. tract. de vot. n. 6. Trullenchus Lib. II. cap. 11. dub. 11. n. 2. Ballegus Tom. I. verb. Votum §. num. 12. & Tom. II. verb. Votum 1. n. 21. Ioannes a S. Thoma 2. 2. q. lxxxviii. disp. xxxix. art. 16. Sanchez Lib. IV. cap. xv. n. 6. Suarez Tom. II. de Reg. Lib. III. cap. v. n. 3. Fillucius tract. xviii. cap. vi. num. 172. Azorius Lib. XI. cap. xvi. quæst. iv. Salmanticenses tract. xvii. cap. 1. punct. 3. n. 183. Leander tract. 11. disp. v. ubi plures alios citat, nempe Sotum, Magendur, Armillam, Lessium, Aragonium, Mirandum, Porcellum, Peyerinum, & Tamburinum.*

V. Quæst. II. *Valida ne essent vota que Religiosi ederent de rebus sive a Regula, & constitutionibus, sive a superiorum præcepto venientis?* Resp. Omnes adfirmant, eiusmodi vota nulla fore, etiam si res votis subiecta vitæ tantummodo essent leges, sive statuta ad nullam culpam, sed ad solam penam obligante. Ratio evidens est: quia votum de re mala, qualis est quæque res quocumque modo vitæ, ut nullam ab omnibus recitetur. Si res voto supposita vitæ tantummodo foret, licentia Prælati fieret: obtemperare Religiosis qui votare res eiusmodi cupit, priusquam votum edat, licentiam potestere debet. Nullum est item votum de re vitæ, etiam si votens ignoret prohibitionem. Quare, cognita lege vitante, non tenetur servare votum quod prius servabat ob ignorationem legis; neque infringitur ad petendam licentiam. Si res promissa, dum votum edatum fuit, vitæ non erat; continuo ac prohibetur, voti vinculum abruptum. Si talis prohibitio revocaretur, vel ad aliud Cœnobium, in quo nulla esset prohibitio, votens accederet; consurgeret votum. Quando vero tenetur votens petere licentiam aut exequendi votum emissum, aut emittendi votum aliquod; id ex circumstantiis pluribus pendet. Unde hæc omnia arbitrio prudentis viri relinquenda sunt. Satis absolute, tutissime est admissum leges & statuta propriæ professionis servare, missis votis, quæ frequentius illi edant qui in professionis propriæ

ob-

observantia negligentiores sunt, sibi illudentes, quod votorum arbitraria susceptio excusare illos valeat a sive professionis transgressione. Antiqua debita solvenda sunt, priusquam alia nova contrahantur. Hæc omnia communia sunt, & vera. Quin nec vota facile edenda sunt de observantia Regule, & constitutionum; edita tamen valida sunt, obligantque, utquidem Prælati non dispensaverit.

VI. Quæst. III. *Validum ne votum est editum a Prælati Regularium enlargendi elemosynam?* Resp. Prælati Regularium administratores sunt bonorum Conventuum relate ad bonum commune tum spirituale, tum temporale Religionis: quare congruas elemosynas non modo licite erogare possunt, sed etiam debent: ad id enim facultatem a Conventibus habent, Conventus Regularium præcepto evangelico elemosynæ sunt subiecti archi vinculo quam secularibus, tam quia in hanc finem illi fideles bona donantur, ut proprio victu, & vestitu subdito, que superfluo, pauperibus distribuunt; tum quia profertur pauperatis, & perfectioris caritatis evangelicæ peculiari eos attingit obligatione. Porro Prælati instituntur, non modo ut eadem bona subditis distribuant iuxta variam eorumdem indigentiam, verum etiam ut pensionem illis bonis annexam de elemosyna eroganda solvant. Istorum ergo vota de consecutis elemosynis valida sunt. Si tamen extraordinarias insignes elemosynas enlargendi occasio urgens daretur, Conventuum Patres consulere debent, quemadmodum leges præscribunt. Doctrina communis, & vera.

VII. Quæst. IV. *Valida ne sunt vota subditorum Regularium edita sine licentia Prælatorum enlargendi in elemosynam quidquam de bonis ipsis ad usum conventus?* Resp. Adfirmant Sanchez, Suarez, Caltrapalaus, quos laudat, & sequitur Leander tract. 11. disp. v. quæst. ix. Votum, inquit eiusmodi emittitur sub tacita conditione, *Si superior licentiam dederit:* & ideo Religiosi qui votum elieuerunt, ad petendam licentiam obstringuntur, nisi ex præscripta consuetudine illi concessa sit: nec enim talis elemosyna dedecet statum religionis iuxta istorum Doctorum opinionem. Hanc nos sententiam ut falsam, & improbabilem reicimus. Quoniam vota que lux de materia non subiecta potestati voventis, nulla sunt. Regularis autem subditi, vi voti pauperatis, cuiusque rei temporalis dominio delibituti sunt. Nullæ ergo sunt promissiones distribuendi bona non sua,

Conc. Theol. Tom. III.

sed aliena. Audio innumeras advertentiam Auctorum argutiones, que omnes ad hoc reducuntur nempe quod licet nihil possident Regularis, usum tamen bonorum pauperibus; atque adeo, licentia accedens Prælati, congruam eorumdem portionem pauperibus distribuere licite valent. Validum ergo est istorum votum, factum sub conditione concessus a Prælato obtinendi. Hæc omnia falso nuntiantur principio. Prælati licentiam subditi bonis impertiri valde, & licite potest utendi bonis pro necessario victu, & vestitu; minime vero potestas eius extenditur ad impediendam licentiam pro bonorum que victui, & vestitui superfluo, distributione: quoniam bona ista superflua ad patrimonium commune pertinent, cuius administratores solummodo sunt Prælati, & officiales. Præterquamquod licentia istius licentiae speciem nihil præfert: vel etiam fovet, vel potius viam aperit ad proprietatem, que bono communi tum spirituali, tum temporali summopere adversatur, & pauperatis votum penitus labefactat. Contrarie opinionis Auctores in hypothesi loquuntur quod penulo Religiosi peculiari poterint, quo admissio, inferunt potest ipsos elemosynas congruas largiri pauperibus. Consequens restum foret, si hypothæsis ex qua elicitur, vera esset. Sed nos consequentiam negamus: quia principium ex quo deducitur, falsum decernimus: de quo tamen fultus suo loco, ubi scilicet ostendemus, falso supponere Auctores istos, Religiosos eodem modo quo uxores, & filios familias, elemosynas enlargi potest: etenim Religiosi, præter dominii privationem, in qua cum minoribus, famulis, & uxoris conveniunt, usu quoque (victu, & vestitu exceptis) bonorum, & administratione, vi regularum quas profiterentur, carent. Sed de hoc alibi.

VIII. Hinc colligitur, falsam omnino esse, ut ego quidem arbitror, sententiam quam tradit Leander tract. 11. disp. v. q. x. pro qua citat, & vere, Sanchez Lib. II. cap. xxv. n. 15, valida nempe esse vota que edent Religiosi subditi enlargendi elemosynas de bonis Conventus, quorum nullam habent administrationem. Vota eiusmodi non modo invalida, sed inutilia quoque mihi videntur. Quid enim dementius quam aliquem esse imponere que nullo modo sunt eius potestati subiecta? Ideo a prolixiori consutatione abstinere. Nobilicem sentit Suarez Lib. III. de voto cap. vii. n. 5.

IX. Quæst. V. *An Ecclesia valeat leges ferre quibus aliquæ persone ad votandum in-*

L 3

habet.

habiles declarentur? Resp. Si sermo sit de votis solemnibus, quae publicam spectant Ecclesiae disciplinam, nulla est difficultas. Patet enim ante completum quinquagesimum annum nullam esse professionem monasticam. Controverfia est de votis simplicibus, ac potissimum de illis quorum materia sunt actus interii. Sunt qui negant talem Ecclesiae potestatem in actus internos dominantem. Nequit ergo iuxta Auctores illos inhabiles reddere homines ratione preditos ad eligenda vota, quibus actus suos interiores Deo nuncupent: euimodum enim vota iurisdivini sunt, & de re Deo grata. Cur ergo non obligantur? Pro hac sententia Salmantic. tract. XVII. cap. 1. punct. 7. n. 179. laudant Caietanum 2. 2. d. lxxxviii. art. 9. in initio; qui tamen aperte eam non docet, sed ambigue loquitur, atque tantum, quod ante factum Ecclesia habet maiorem potestatem supra votum solemnem quam supra simplex: quoniam statuta Ecclesiae sunt in eius potestate: singularium autem animi interiores motus, in quibus perficitur votum simplex, non ita subsumunt Ecclesiae. Quod interni libertatis humane actus non eodem modo subicit ac statuta, & leges exteriores, Ecclesiae potestati, & consequenter quod maiorem, ut ait Caietanus, potestatem Ecclesia habeat in votum solemnem quam in simplex, res evidens est. Hoc porro, & nihil amplius Caietanus docet. Ceterum quod indirecte possit Ecclesia promissiones etiam internas Deo factas irritas declarare, nisi tales serventur conditiones, nec Caietanus negavit, nec cui negatur, adstrat. Ideo dicimus, Ecclesiam, gravi urgente causa, conditiones praescribere posse, quibuscum aliqua vota etiam interna edantur; & quibus non servatis, vota irrita sint. Quoniam enim repugnantia, quod Ecclesia vota reiciat, licet de re bona, nisi tales & tales conditiones serventur? Hanc sententiam docent Suarez Tom. II. de Relig. Lib. III. de voto cap. 111. n. 8. Sanchez Lib. IV. cap. xxiv. n. 42. Caltropalaus tract. xv. disp. xv. punct. 19. n. 2. Torre 2. 2. q. lxxxviii. art. 9. n. 2. Salmanticenses tract. XVII. cap. 1. punct. 1. n. 180.

X. Quaest. VI. An Episcopi votere possint abdicationem Episcopatus, vel ingressum Religionis, summo Pontifice inconsulto? Resp. Sententia communis negans est: quia talis abdicatione vetita illis est cap. Nisi cum pridem de renuntiat. & cap. Licet verbe. Illa de Regul. & leg. Regia III. titul. viii. part. I. Cum ergo ambo vota, tam abdicandi E-

piscopatum, quam ingrediendi Religionem, sint de re interdicta ab Ecclesia; tenentur Episcopi ante voti emissionem summo Pontifici consilium petere. Unde, licet euimodum vota absolute invalida non sint; executioni tamen mandari nequeunt, nisi prius interdicta licentia; quae denegata, liberi votentes erunt a voti lege.

XI. Quaest. VII. Possunt na Episcopi, inconsulto summo Pontifice, peregrinationem votere? Resp. Si solum illius temporis intervallo quo Episcopi a suis Ecclesiis abesse licite possunt, satis sit ad peregrinationem conficiendam, validum esse votum, certum est: quia peregrinatio res honesta suapte natura est, & in hypothesi facta nullum inferret damnum Ecclesiae. Secus dicendum, si peregrinatio longius temporis spatium exigere quam sit illud quo Episcopi ab Ecclesiis suis abesse licite queunt. Invalidum ergo aliterimus euimodum votum, etiam si factum sub conditione impetrandi licentiam a summo Pontifice. Quandoquidem residentia Pastorum, & maxime Episcoporum, iuris naturalis est, ac divini. Ergo peregrinatio quae hanc violat naturalem, ac divinam legem, mala evadit. Votum autem de re mala illicitum est, & nullum. Hoc, inquit aliqui, verum est, dum votum editur ab Episcopo, absque conditione petendi licentiam; secus, hac adiecta conditione. Verum, cum peregrinatio quae Episcopum cogit valde diuturno tempore a sua abesse Ecclesia, absolute loquendo ratio sufficiens non sit obtinendi licentiam, nec Pontificis summi, ob solam peregrinationem ab archissimo residentia vinculo Episcopus solent dispensare; ideoque talia vota, tamquam inepta & invalida, sunt reicienda. Tunc autem vota conditionata valida dicuntur, quando conditio moraliter evenire solet; ut, si Religiosus votum eliciat ieiunandi tali die, recitandi tales preces, si superior consenserit, validum est: quia consensus superioris res facilis est, & passim conceditur. At conditio licentiae pontificiae pro peregrinatione, quae longo temporis intervallo cogat Episcopum abrumperé vinculum illud naturale, & divinum residentiae in propria Ecclesia, vix moraliter possibiles est. Neque enim Pontifices summi, nisi urgentissima causa promovendi commune bonum Ecclesiae, facultatem Episcopis impertuntur recedendi longum tempus a suis Ecclesiis. Peregrinatio autem, devotionis peculiaris titulo suscipienda, nunquam potest esse ratio praevalens bono residentiae; nec consequenter idonea

neque causa cur Pontifices summi valeant licentiam talem concedere. Leander tract. ix. disp. v. q. xviii. contendit ambas sententias istas conciliare hoc pacto. Si peregrinatio gratia sit Deo quam ipsa Episcopi residentia, votum validum est: secus, si residentia Episcopi gravior Deo sit, & maius bonum quam ipsa peregrinatio. Verum priorem hypothesein in inutilem recitimus: quoniam vix excogitari potest eventus in quo peregrinatio motiva melior sit quam residentia; & ideo fatuus est absolute pronuntiare, euimodum vota nulla esse, quoniam de materia mala & illicita, quae laedi debentur episcopalis residentiae. Porro, si vix, ac ne vix quidem, contingere valet, ut peregrinationis bonum praevaleat bono residentiae; nullum datur fundamentum obtinendi licentiam a summo Pontifice pro talis voti executione; atque adeo conditio adiecta voti, est de re moraliter impossibili. Nullum igitur tale votum.

XII. Quaest. VIII. An Parochi, vel Beneficiarii residentia vinculo astricti, possint Religionem votere, eamque ingredi, proprio Episcopo inconsulto? Resp. Quod possint, inconsulto Episcopo, Religionis ingressum votere, non est qui in dubium vocet. Ideo enim Episcopi nequeunt, inconsulto summo Pontifice, Religionem votere, quia peculiari canone hoc illis vetitum est. Nulla autem lex invenitur quae id vetet Parochis, aut ceteris Clericis, qui ob aliquod beneficium residentiae debito voto subiecti. Exequi vero euimodum vota illos non posse, Episcopo inconsulto, contendunt non pauci, quos citat Sanchez Lib. IV. cap. xxx. n. 48. Sed contraria sententia verior est: quippe nulla lex reperitur quae praedictis vetet euimodum ingressum. Siquidem cap. Licet xvii. de Regul. a solis Religiosis petendam licentiam discernit; nec verum autem habet si ve Parochis, si ve de Clericis. Leges tamen convenientiae, & urbanitatis proprio Episcopo consulere tenerentur, antequam votum executioni mandarent.

XIII. Quaest. IX. An Deus, Christianis Dominus, & Angeli vota elicere valeant? Resp. Deo votum presse acceptum repugnare, competum est: neque enim cultum & obsequium cuiquam Deus promittere potest. Quod vero minus proprie votere, quemadmodum & jurare, valeat Deus, nulli est difficultas; cum habeamus ex Scripturis, Deum pluries per semetipsum iurasse. Certum pariter est, Christum Dominum potuisse vota Deo nuncupare, sicut & orare. Difficultas tantummodo est, an sicut reple oravit, ita quoque voterit.

Adfirmat, licet dubitanter, Suarez Lib. III. de voto cap. 1. n. 3. & 6. sed conceptis verbis negat D. Tho. 2. 2. q. lxxxviii. art. 4. ad 3. Dicendum, quod Christo secudum se non competeat votere, tum quia Deus erat, tum etiam quia, inquam homo, habebat firmatam voluntatem in bono, quasi comprehensor existens. Sancto Thomae subscribunt communiter omnes tam domestici, quam extranei. Quod Angeli viatores potuerunt votere, non est ambigendi locus: quod voterint, dici nequit. An votere possint in patria, inquisito est inanis. Vota enim propria viatoribus competunt.

CAPUT II.

De cessatione votorum ob causae specialis cessationem, verumque mutationem.

I. Quaest. I. An cessante causa movente, cesset votum, & irrevocatum? Resp. Duplex solet causa distingui, cuius intuitu votens suum votum edit. Altera est movens, altera impellens. De movente nunc sermo est.

II. Dicimus ergo, causa movente proxima tota cessante, cessare quoque si ve votum, si ve iuramentum. Hac ex communis sententia. Ratio manifesta est: quia, deficiente causa finali omnino, cessat materia voti: quippe voti materia non promittitur absolute, sed ut inducat ad finem quem sibi votens praescribit. Si ergo finis deficit, deficit quoque medium necesse est, quatenus ad finem talem conducat, scilicet voti materiam. Quae ratio principio nititur, quod votum non obligat praeter votentis intentionem. Quisipue autem votens ob aliquem finem votum edit. Ergo, deficiente integra causa finali, deficit votentis intentio; atque adeo ipsum votum. Quamobrem in libro de legibus dictur iussum, cessare legem, cessante sine tota in communi, seu relate ad multitudinem; secus, cessante sine in particulari, seu relate ad aliquam multitudinem privatum: quoniam leges non privatos, sed multitudinem, & communitatem spectant. Vota autem privata totidem sunt veluti peculiare leges. Quae quique sibi imponit, seu peculiari legislator. Quapropter, cessante sine respectu talis votentis, cessat votum. Exemplis res clarior apparebit. Vovilli elemosinam pauperi tali erogandum: hic divites evadit: voti vinculum solvitur, quia finis voti fuit eligenda pauperis sublevanda: ergo, cessante tali eligente, cessat votum.

Vovilli peregrinationem, ut patris salutem obtineres: hic aut sanus erat, aut mortuus est: finis voti cum voto cadit. Vovilli abstinentiam ad ingressu talis domus, ut evitares occasionem meretriculæ: hæc aut mortua est, aut alio abiit: liber tibi manet in talem domum ingressus. Hanc sententiam, quæ communis est, defendunt Suarez Lib. IV. cap. ix. n. 3. Sanchez Lib. IV. cap. 11. n. 42. Bonacina disp. IV. q. 11. punct. 3. §. 2. n. 10. Martinez de Prado cap. xxxi. q. xiiii. n. 14. Tamburinus in Decal. Lib. III. cap. xiiii. n. 2. Calspala tract. xv. disp. ix. punct. 20. n. 1. Leander tract. i. disp. xli. q. 1. Salmanticenses tract. xviii. cap. 111. punct. 2. n. 16.

III. Ad clariorem præcedentis sententiæ cognitionem illud est animadvertendum, quod causa finalis movens duplex sit: altera proxima, quæ immediate allicit agens ad effectum producendum; altera remota, & universalis, in quam actus cuiusque generis referuntur. Dum votus elemosynam tali pauperi erogandam, fubeviam pauperis captivi finalis proxima est; cultus Dei; in quem elemosynam dirigit, dicitur finalis causa remota. Hæc causa finalis remota nunquam cessat, nec proxime allicit votem ad votum edendum, quantum votens & vota, & ceteros actus virtutis in Dei gloriam ordinat. Causa finalis proxima videm duplex est. Altera movens, seu motiva vocatur, quæ respicit inducit, & infectis animam ad talem actum, puta ad elemosynam; & hæc cessare debet, ut cesset voti obligatio. Altera dicitur causa impulsiva, seu impulsiva, quæ veluti calcarea currenti addicit; hæc vero deficiente, non deficit votum: quia sicut animam non inflexit ad votendum, sic non valet votum iam editum irritare. Denique ad voti cessationem requiritur ut causa proxima movens plene & penitus cesset. Si enim dividua sit, seu si sint plures fines proximi intenti, & uno licet deficiente, alii constant; votum cumque non cessabit, sed tantum ex parte quæ deficiente finis respondet; quoad alterum vero partem, qua finis subsistet, incolumem firmumque manebit. Item, si pro aliquo dumtaxat temporis intervallo cesset finis, pro eodem etiam tempore, & non amplius, voti obligatio suspenditur, & revivente autem fine, exurgit iterum quoque voti obligatio. Quando dubium occurrit, num cessaverit causa impellens, aut movens integra, aut partialis, tempus indicandum est in voti favorem, ut tutor pars eligatur.

IV. Quæst. II. Cessat ne votum, cessante

causa finali movente proxima ob culpam ipsius votentis? Resp. Leander negat tract. i. disp. xii. q. vi. cessare votum, eo quod nemo referre debet commodum ex iura inquirere. Allegat pro hac sententia Bonaciam disp. IV. q. 12. punct. 3. §. 1. Trullench Lib. II. cap. 11. dub. 4. n. 16. & etiam Sanchez Lib. IV. cap. 21. n. 27. & n. 44. ubi oppositum docet. Explicanda res est exemplis, ut veritas per se ipsam appareat. Vovilli elemosynam pauperi intra mensem solvendam: vovilli & captivitate extrahere mancipium intra duos menses. Tua culpa votum præfixito tempore non implet. Elapso tempore pauper moritur, captivus moritur. Cuiam solvere debes elemosynam pretium? Sane non videtur designari posse, cui eiusmodi votens præbere debeat rem voto promissam. Quare dicendum quasi videtur, votum cessare, cessante fine adequato proximo eisdem voti; licet culpa votentis id eveniat. Diximus differentiatione superiori cap. ix. §. 4. n. 6. votum conditionatum minime cessare; cum votens libere impedit conditionem, quia scilicet nemo ex iniquitate preventum colligere debet. Idem nunc diceremus, si finis voti consisteret. Sed quia, cessante fine impossibilis efficitur voti solutio, ut ex productis exemplis patet: ideo asserendum videtur votum cessare. Quid, si voti solutio esset possibilis; puta, si pauper non moreretur, sed dives evaderet, si captivus libertatem assequeretur? Tunc res adeo evidens non esset. In casu ergo quo votum implendum foret, deberet ne votens pauperi diviti effecto, & captivo in libertatem iam constituto voti premium impendere? Ego sane non video cur elemosyna danda sit homini diviti, licet olim pauperi. In similibus casibus suaderem potius votenti ut erogaret alius pauperibus elemosynam præfata pauperi promissam, tum in penitentiam culpabilis moris, tum ut eo modo quo posset, voto satisficeret. Si captivus liber effectus pauper sit, premium voto destinatum pro illius libertate, convertendum erit in eisdem vitæ sustentationem. Idem dici posset, si pauper mortuus fuisset, nempe quod alius pauperibus eroganda foret elemosyna illi per votum promissa. Si id diceretur, quod tutius & securius est, decerneretur. Et revera res semel voto consecrata, & in opera pietatis, & misericordie destinata, non videtur posse licite, & iuste retineri, maxime posita aliqua culpa votentis ob mortem eius in voto solvendo. Quotiescumque igitur culpa gravi ipsius votentis cessat finis voti,

voti,

voti, ad talis voti compensationem in illum ego tempore oblitererem.

V. Quæst. III. An notabilis rerum mutatio, quæ materiam promissam vel in se, aut iuxta communem existimationem diversam efficit, satis sit ad votum irritandum? Resp. Adfirmat communissima sententia cum D. Tho. 2. q. cx. art. 3. ad 5. Ille qui aliquod promittit, si habeat animam faciendi quod promittit, non tenetur, quia non loquitur contra id quod gerit in mente... Potest tamen excusari ex duobus. Uno modo, si promissit id quod manifeste est illicitum... Alio modo, si sunt multæ conditiones personarum, & negotiorum. Ut enim Seneca dicit in Libro de beneficiis, ad hoc quod homo teneatur facere quod promissit, requiritur quod omnia immutata permanent: alioquin nec fuit mendax in promittendo, quia promissit quod habebat in mente, subintellectis debitis conditionibus; nec etiam est infidelis non implendo quod promissit, quia eadem conditiones non extant.

VI. Quæst. IV. Quenam materia mutatio dicenda sit notabilis, adeo ut valeat voti vinculum solvere? Resp. Quæcumque materiam mutatio latis minime est ad votum irritandum alioquin omnia vota nulla essent, cum res humane omnes mutationi obnoxie sint. Idem quiritur ergo quod mutatio notabilis sit, id est gravissima, ut voti vinculum dissolvatur, & tollatur voti obligatio. Porro quanam mutatio dicenda sit notabilis, & gravissima, definire clare vix potest. Ea communiter nuncupatur mutatio notabilis quæ rem promissam in diverso statu constituit; ita ut iuxta communem hominum existimationem, consuetudines, aut leges, res sub talibus circumstantiis, aut difficultatibus obligare minime soleat. Hæc præterea mutatio debet esse evidens, & manifesta: si enim dubia tantum sit, votum non irritat. Igitur, si edito voto, occurrit in illius executione vitæ, aut honoris periculum, vel alterius rei gravissimi detrimentum; tunc votum cessare, prædenter sentiunt omnes. Neque enim prædenter solvendum potest, votentem hominem se voluisse in similibus casibus obligare, nisi reipia eiusmodi pericula prævidens deliberatè votum edidisset: quemadmodum, si grassante peste votum emitteret intervidens lue infectis, votum obligaret.

VII. Quæst. V. Irritat ne votum est rei promissæ mutatio quam si votens tempore quo votum edidit, cognovisset, a voto abstinisset? Resp. Adfirmat prima sententia: quia in generali concessione non veniunt ea quæ quis

verosimiliter concessurus non esset. Reg. de reg. iur. in VI. Porro idem dicendum est de absoluta promissione; in qua expiendi sunt eventus illi quos si cognoveret promittens, reipia exciperet: eo vel maxime quod promissio libera nunquam præter votentis intentionem obligat. Votentis autem intentio est, nolit esse in tali difficili eventus se obligare. Præterquamquod in qualibet lege locum habet epikia, quæ excipiuntur eventus illi quos si prævidisset legislator, exciperet. Quique autem votens legislator privatus est. Tandem D. Thomas ipse in hæc concedere videtur sententiam in IV. disp. xxxviii. q. 1. art. 3. quæstionem. 1. ad 1. ubi hæc habet: id liberare a voti, vel iuramenti obligatione quod si a principio accidisset, aut votum fuisset, ea fieri impediret. Eandem opinionem defendunt Navarrus in Man. cap. xviii. num. 7. Sylvester verb. Vot. 2. q. xvii. sub finem. Caramuel Theolog. fundam. fundamenta 51. §. 4. n. 1399. Molina Tom. II. de iust. disp. cxxxii. concl. 2. & 7. notabil. 4. Citari etiam solet D. Antonius Pavi. II. tit. x. cap. vi. §. 5. led immerito: nihil enim ibidem habet sanctus Archiepiscopus quod huic favore opinioni.

VIII. Contraria sententia probabilior est; quin absolute considerata, & ferus perentia, unica vera videtur. Si enim supervenientes difficultates satis forent ad vota immutanda, eo quod, si tempore voto sumente perpetuè votentis, votum non edidisset; iam nulla promissio, nullus contractus consisteret, & humana societas perturbaretur. Quamvis quidem pauci tant contractus in quibus graves non occurrant postea difficultates, quasi prævidisset contrahens, proculdubio contractum non iniisset; idque postea occurrit in quibuslibet promissionibus: nec propterea contrahentes, vel promissores a promissis, vel contractibus liberantur. Promissiones ergo, seu voti obligatio non ex eo quod non promississet, si prævidisset, sed ex eo quod promississet, prævidisset, metiendæ est. Promissio pauperi elemosynam, quam minime spondidisset, pravum illum li, deprehendisset; nihilominus itare promissis attingeret, ut communiter docent omnes. Hanc sententiam defendunt Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 3. Notus de iust. & iure Lib. VII. q. 11. art. 1. ad 3. Suarez Lib. IV. de voto cap. xix. Navarrus in Man. cap. xii. num. 39. Valentia 2. 2. disp. vi. punct. Prado cap. xxxi. q. xiii. num. 7. Fagnander Lib. II. esp. xxx. num. 8. Sanchez Lib. IV. cap. 11. num. 2. Leander tract.

tract. 1. disp. XIII. quæst. III. Salmanticenses tract. XVII. cap. II. punct. 2. Contrarie opinionis argumentorum facilis solutio est. Regula iuris intelligitur non de quacunque difficultate que votentem afficiat; sed de notabili rerum mutatione, de qua supra dictum est. Quare distinguentur ea sunt que rei promissæ notabilem inducunt mutationem, ab his que ipsam votentem afficiunt. Sæpius votens, dum votum edit, nullam, aut parvam prospicit difficultatem circa eisdem executionem, ac observantiam; & postea tractu temporis, re per votum promissæ immutata consistente, ita graves patitur difficultates, ut, si eas prævidisset, dum votum elicuit, a voto abstinisset. Dicendum ne propterea cum immunem a voto esse? Absit. Nemo id dixerit, paucis exceptis, quorum institutum est, morum regulas laxare. Quæ postea materiam subiectam promissioni tangunt, si notabilem gravissimamque mutationem eius inducant, quam mutationem si prævidisset votens, non vovisset, liberum voti vinculo constitutum votentem; & hoc in sentia auctoritas D. Thomæ intelligenda est; nempe quod si votentem aliquid impedimentum, quod ante votum, vel iuramentum emisit, constituit materiam ineptam ad inducendam obligationem, aut quod illicitam, vel inutilem, vel impossibilem illam reddidisset, id ipsum irritat votum, aut iuramentum emisum. Tria ergo semper in his casibus præ oculis habenda sunt: difficultas orta ex votentis conditione, quæ, nisi moraliter impotentem efficiat, a voto non liberat; motus non gravis ex parte materie, quæ pariter voti vinculum non infringit; & tandem mutatio notabilis, quæ materiam in statu moraliter profus diverso constituit, & quæ sola votentem a voti obligatione eximit. Epiklia locum habet in eventibus raro contingentibus, quæ communitur prævideri nequeant. Future difficultates in votorum executione obvix euntque funt, nec impediunt quinomnis vota edantur.

IX. Quæst. VI. Religiosus, professione emissæ, ius ad regiam coronam acquirit; liber ne a voti vinculo evadit? Resp. Dubitant quidam Caladitæ; immo Prado cap. XXXI. quæst. v. §. 17. & in appen. cap. XXXII. refert, Caramuelum docere hunc Religiosum liberum omnino a voto fieri, atque matrimonium inire posse. Sed falsitur Prado, cum Caramuel oppositum expresse sustinet II. Part. Theol. fund. num. 89. secunde impressionis. Quid docuerit in prima, quæ mihi

præ manibus non est, ignoro. Communis erit sententia est, prælatum Religiosum vocis obstrictum manere, eo quod nulla mutatio fiat ex parte materie promissæ. Utique, si prævidisset ius sibi ad regiam dignitatem superveriturum, vota solemnia non emisisset; sed non propterea liber a voto evadit. Plurimi qui matrimonia ineunt, si prævidissent ea omnia que inde consequantur incommoda, matrimonia non contraherent. An idcirco matrimonia erunt dirimenda? Sed de his factis dictum superius est.

CAPUT III.

De votorum irritatione, atque de his quibus inest eadem irritandi facultas.

I. Irritatio voti est eisdem ablato ab eo qui potestate dominante potest, facta. Irritare namque idem sonat ac dirimere, solvere, inane reddere, seu in nihilum redigere. Irritatio duplex agnoscitur. Directam unam appellant; indirectam alteram, seu impropiam. Directa, seu propria effectus potestatem habentis, quo solvitur voti vinculum, seu nullum omnino votum efficitur. Dicitur actus potestatem habentis: quia proficisci debet ab eo qui dominium habet in personam votentem, seu in eisdem votentis voluntatem, ut pater in filios, & superiores in Religiosos. Indirecta, seu impropria materiam promissam spectat, quæ illius executionem impedit; quæve potius voti suspensio quam irritatio nuncupatur. Hinc Pontifex omnium fidelium vota irritare, seu suspendere valet: quia potest prohibere materiam voto promissam: & tunc votum suspensum permanet, donec materia vetita perleverat: ablata autem materia prohibitione, votum reviviscit, usque votentem ad executionem. Secus evenit in irritatione directa voti, quod irritum semel factum nunquam reviviscit.

II. Cum de votorum, sive iuramentorum (utrorumque enim eadem est ratio) irritatione sermo est, statim distinguenda vota sunt & iuramenta. Nam alia cedunt in honorem Dei tantum, alia in hominum etiam utilitatem. Rursus istorum pariter est habenda discretio. Alia siquidem sunt vota, & iuramenta facta hominibus, qui ius nanciscuntur ad res promissas, eo quod talia vota acceptata fuerint ab illis in quorum utilitatem facta fuerint: alia sunt iuramenta, & vota, facta utique in aliorum utilitatem & commodum; ita tamen ut nullum, vi eorum-

rundem facta votorum, ius acquirant illi in quorum libere fuerint utilitatem, vel quia non iniuste iniuste fuerint extorta, vel quod in tirata, & acceptata neutiquam fuerint. & consequenter in potestate votentis, vel irritantis eorumdem revocata remaneat, est iniustitia spectetur. De veritate iuramenti promissæ alibi disputabitur. De votis ergo nunc tantum differitur, que aut soli Deo sunt, aut hominibus, nullum per talia vota, aut iuramenta ius acquirentibus.

III. Quæst. I. An pro licita votorum irritatione causa aliqua requiratur? Resp. Convenit penes omnes, nullam pro valida votorum irritatione causam requiri. Disputant vero, an non modo valide, verum etiam licite irritari vota possint, nulla causa occurrente. Negant Soto Lib. VII. de iust. & iur. quæst. III. art. 1. §. 4. vers. De usu autem, Sanchez Lib. IV. Decal. cap. XXIV. n. 13. Medina Lib. I. Sum. cap. XIV. §. 7. Aragon. 2. 2. quæst. LXXXVIII. art. 8. Savrus in Cleric. Reg. lib. VI. cap. X. num. 14. Lessius Lib. II. de iust. cap. XI. dubit. 10. num. 70. Valentia 2. 2. disp. VI. quæst. VII. punct. 16. Conradus I. Part. quæst. CXXCVII. Layman Lib. IV. tract. IV. cap. VII. n. 18. Villalobos II. Part. tract. XXXIV. diff. 17. Rationes illius sententiæ satis firmæ videntur. Irritatio actus est iurisdictionis: examen ergo præcedat oportet, ut actus iste iudicetur conveniens nec ne. Quamquam enim voluntas subditi superioris potestati subiecta sit; non ita tamen subdita est, ut superior ad nutum, & sine ratione in eandem dominium exercere pro libito valeat. Nulla siquidem occurrat ratio cur superiores licite possint bonum subditorum impedire, quoties bonum illud nec optimo eorumdem regimini, nec bono communi adversetur. Tandem sive potestas illiæ in votuentium utilitatem collata sit, ut in Prælati, & parentibus, respectu Religiosorum, filiorumque; sive in commodum irritantis, ut in dominis respectu votorum, sive in utilitatem utriusque tam votorum, quam irritantis votum, ut in viro respectu uxoris: semper rationi adversum esse censetur, ut sine quacunque causa exerceatur.

IV. Altera sententia docet, nullam pro licita irritatione requiri causam: & hanc defendunt D. Antoninus II. Part. III. XI. cap. II. §. 6. Sylvester verb. Votum 4. g. 1. Caietanus in Sum. verb. Votorum irritatio, Ledesma dub. 2. conclus. 3. Trullenchus Lib. II. dub. 39. Navarrus in Man. cap. XI. n.

73. Suarez in III. Part. Tom. V. disp. IV. sect. 2. num. 8. Toletus Lib. IV. c. XVIII. nam. 9. Ludovicus Lopez I. Part. instruct. cap. XLVIII. Azorius Tom. I. Lib. XI. cap. XVII. quæst. 2. Salmanticenses tract. XVII. cap. VIII. punct. 1. num. 31. Leander tract. I. disp. XVII. g. v. & apud ipsum Paludanus, Angelus, Palacius, Orlandus, Vega, Vivaldus, Beia, alique. Ratio est quia vota hominum subditorum semper sunt cum tacita conditione consensus superioris. Porro superior nullo iure cogitur hunc præbere consentium; sed pro arbitrio suspendere illum valet, & consequenter vota irritare: quemadmodum si quis ex bonis alterius elemosinam promitteret, sine conditione quod dominus sit contenturus; hic libere abique illius causæ inquisitione consentium suum negare valet.

V. Utraque sententia suo in sensu vera est. Nam si sola civilis potestas, ut sic loquar, spectetur, vera est secunda sententia: hic vero non potestas civilis tantum, sed universalis illa lex in ipsa natura rationali definitur, quæ homela causa agere, quæ est prior opinio. Nulla siquidem in individuo indifferens reperitur actio: quia quælibet individua actio ob aliquem finem elicitari oportet. Igitur iuxta finem qualiter evadit bona, aut mala actio de se indifferens. Irritans ergo vota aliquem finem sibi præstiturere debet; seu finis aliquis movere superiorem debet ad irritanda subditorum vota. Igitur in praxi nunquam superior sine rationabili causa irritare vota licite potest.

VI. Quæst. II. An accusatus voti irritandi, iuris sine positivi, vel naturalis? Resp. Pro iure positivo stat prima sententia. Quodquidem iure solemnium Regularium tantummodo iure positivo statum religiosum constitutum. Ergo iure tantum ecclesiastico indissolubilia ergo vota dicenda sunt. Confirmatur hoc ex eo quod quædam vota a Prælati Regularium irritari nequeant; ut est votum transiendum ad archiorem Religionem: cap. Licet de Regul. Ergo quod hoc, aut illud votum irritari possit, ex iure positivo ortum dicit. Denique parentes valent irritare vota filiorum realia, & personalia, atquequm puterantem pertingant; cum autem ad pubertatem pervenerint, persona illorum vota irritare non amplius possunt: quia ius positivum sic statuit. Hanc opinionem defendunt Valquez 1. 2. quæst. XXXI. disp. clxiv. disp. clxiv. cap. IV. nu. 29. Lessius Lib. II. de iust.

inst. cap. xl. dub. 23. num. 75. Sanchez in Decal. Lib. IV. cap. xxiv. num. 32. Caltroronus tract. xiv. disp. 11. puncti. 1. num. 4. Bonacina disp. 19. quest. 11. puncti. 7. & 2. num. 18. & 26. Lezana verb. Votum. Probabilem eam iudicant Leander, & Salmagenticenses.

VII. Contraria sententia probabilior est, & mihi vera. Hanc docet D. Thomas 2. 2. quest. clxxxix. artic. 5. Caietanus 2. 2. quest. lxxxviii. art. 8. dub. 3. 8. Ad primum dicitur. Soto Lib. VII. de inst. & iur. q. 111. art. 1. Raphael de la Torre 2. 2. q. quest. lxxxviii. disp. 11. n. 4. & disp. 19. n. 5. Prado cap. xxxi. q. xiii. n. 15. Suarez Lib. I. de voto cap. vii. num. 2. & 3. & esp. vii. num. 4. Trullenchus Lib. II. cap. 11. dub. 29. num. 1. Porcius de matrim. Lib. VII. cap. v. num. 19. Ledesma Tom. II. tract. 1. cap. vii. dub. 2. concl. 3. Garcia Tom. II. tract. x. disp. 6. dub. 7. puncti. 2. num. 15. Vallaricus tract. 111. cap. 19. qu. xxxi. num. 65. Leander tract. 1. disp. xvii. Salmagenticenses tract. xvii. cap. 11. puncti. 3. num. 27. Rationem optimam istius sententiae tradit D. Thomas 2. 2. q. lxxxviii. art. 8. in corp. Quicumque est subiectus alicui quantum ad id in quo est subiectus, non est sine potestate facere quod vult, sed dependet ex voluntate alterius. Et ideo non potest se per votum firmiter obligare in his in quibus alteri subicitur, sine consensu sui superioris. Hanc eandem doctrinam in responsione ad primum argumentum repetit, inculcatque. Et ideo non potest omnino labari ratio voti, cum quis in potestate alterius constitutus vocet id quod est in potestate alterius; nisi sub conditione, si ille ad cuius potestatem pervenit, non contradicat. Tandem loco citato, nempe 2. 2. quest. clxxxix. art. 5. hae de filiis familiaris statuit. Quia pueri naturaliter sunt in potestate patris quantum ad dispensationem suae vitae, poterit pater vota eorum revocare.

VIII. Filii vi iuris naturalis potestatis potestati subiecti sunt. Religiosi subdantur Prae-latorum voluntati, & dominio vi solemnium professionis, seu voti obedientiae. Iure ergo naturali, & divino patres, & superiores in filios, Religiososque dominantur. Porro vi illius domini, seu potestatis vota irritare valent subditorum. Ergo irritatio illius est eiu-dem naturalis, divinitus iuris factus est. Accedit quod licet aliqua lex iuris tantum ecclesiastica, aut humana sit; posita tamen tali lege, ius confurgit naturale, & divinum. Institutio huius vel illius superioris a lege hu-

mana, & ecclesiastica praescribitur; facta tamen institutione ad formam legis, iure naturali, & divino subditi parere superiori adstringuntur. Iure gentium quis servus evadit: servitute contracta, ius naturale in servum dominus acquirit. Consecratio calicis a iure ecclesiastico praescribitur: sed iure divino ca-licis sacro obsequium, & reverentia debetur. Quamvis ergo votorum solemnitas a iure ecclesiastico oritur, tamen votum votum solemnitate celebrata, Religiosus lege naturali subicitur superiori voluntati; quemadmodum iure naturali subditur uxor marito imperio, tametsi solemnitas matrimonii a iure ecclesiastico proficitur. Ex quibus omnibus constat solutio argumentorum quae pro se allegat contraria opinio. Nec officit quod lex ecclesiastica veteri superioribus nec quaedam subditorum vota potestatem exercent, ut in adductis exemplis patet: quia ad eiu-dem vota, & similia quod attinet, subditi non sunt subiecti superiorum domi-nio: & ad removenda dissidia, Ecclesia declarat, superiores irritare haudquaquam posse talia vota.

IX. Quae III. Quibus convenit potestas irritandi vota? Resp. Varia sunt superiorum genera, quibus votorum competit irritatio. Idcirco, ut clare quaestio resolvatur, distinctione opus est. Alii sunt superiores qui potestatem dominantem possunt in subditos, ut parentes in filios, domini in servos. Alii solum habent potestatem iurisdictionis, seu dis-cretionis, quam etiam indirectam vocant. Quibus positis, facilis est resolutio.

X. Primo saltem est quod scribit Hieronymus Lama III. Part. cap. 19. §. 1. nempe summum Pontificem posse cum rationabili causa irritare quaecumque vota quae potest pater, & tutor, & praefatus, atque dominus; cum sit omnium pater, & tutor, & domi-nus. Haece opinio falsa est, & reicitur com-munitur ab omnibus tum Theologis, tum Cano-nicis. Quoniam convenit inter Theolo-gos, Pontificem summum potestatem non ha-bere in omnes fideles dominantem; seu fide-les, licet subiecti sint Pontifici tanquam su-premo pastori, & capiti, minime tamen illi subiectos esse tanquam domino: alioquin di-cendum foret, nullum secularium posse vo-tare Religionis ingressum, matrimonium inire, contractus celebrare absque consensu matri-cis; quemadmodum nequeunt haec peragere servj sine consensu dominorum, filii sine con-sensu parentum: quod aperte abhude a ve-ro. Pontifices ergo summi non possunt labi-

corum

corum vota directe irritare, sed, iusta occu-rrente causa, eisdem a votis solummodo va-lent dispensare. Vota autem Regularium, & Monialium irritata Pontifex valet potiore iure ac ipsi Praelati immediati: quia est su-premus & praecipuus Religiosorum omnium Praelatus. Item vota omnia Ecclesiasticorum, quae ad beneficia ecclesiastica pertinent, ir-ritari a Pontifice possunt. Vota vero sive Clericorum secularium, sive laicorum, direc-te irritare nequit; sed indirecte dumtaxat prohibendo materiam.

XI. Episcopi irritare valent Monialium sibi subiectarum vota: in his enim dominantem habent potestatem. Secus dicendum de Mo-nialibus quae eorum iurisdictioni non subici-un-tur. Regularium pariter exemptorum vo-ta irritare non possunt. Immo nec suorum Clericorum, & multo minus laicorum, vota irritare queunt. Quippe in istos non domi-nantur, sed iurisdictionis tantum potestate in eosdem potiuntur.

XII. Ii ergo directe vota irritare tantum possunt qui potestatem quam vocant domi-nantem, seu dominativam, in sibi subditas personas habent. Qui namque alterius domi-nio subdantur vel ratione personae, vel ra-tione rerum quae promissionibus subijti, ni-hil firmiter constituere valent, superioribus inconsultis; sed in omnibus istorum promissi-onibus includitur conditio consensus praestan-di a superioribus. Quomobrem superiores Regu-larium vota Religiosorum, parentes vota fi-liorum, tutores vota pupillorum, curatores vota minorum, domini vota servorum, ma-riti vota uxorum irritare valent: quia omnes isti dominantur in subditos, & tali quidem potestate quae dominans appellatur. Hinc se-quitur neminem posse propria vota irritare, quia nemo dominatur in se ipsum.

XIII. Quae IV. Tenetur ne superior vota irritanda in specie cognoscere? Resp. Nemo inficiatur, posse absolute superiorem subdi-torum vota irritare, quin distinctam voto-rum cognitionem habeat. Dictum est enim supra, nullam causam ad vota valide iri-randa requiri. Sententia quoque laici com-muniter solute voti superiorum non modo vali-de, sed etiam licite id praestare posse. Vi-de quae dicta sunt num. 5. Sed quamvis ab-solute loquendo possit superior & valide, & licite vota subditorum irritare; in praxi ta-men licet ab aliquo peculiarem finem agere tenetur. Porro ut propter finem, & prudenter vota irritet, eorundem votorum notitiam habere oportet. In his tamen reli-

gio vitanda est. Quaecumque enim causa factis est in omnium sententia ad validam lic-itamque irritationem. Cognitionem, itaque dicimus irritandorum votorum requiri, ut su-perior imprudenter notam effugiat.

XIV. Quae V. Potest ne superior vota irritare, subditis repugnantibus? Resp. Adir-matum continuis sententia, quae vera est. Quip-pe votum sub conditione futuri consensus su-perioris emissum fuit. Superior autem a sub-dito pendere non debet, ut iuxta subditi vo-luntatem votum editum approbare teneatur. Quoties ergo expediens sibi visum fuerit, re-tractare licet subdito, vota irritare poterit. Quam superior prohibere potest ne subditi im-poterum vota emittant.

CAPUT IV.

De potestate quam habent Praelati Regularium ad irritanda subditorum vota.

I. Praemissa communi irritationis voto-rum notione, ad peculiare irritationis declarandas accedo. Paucis omnia expedi-am. Ex his quae dicta sunt, compertum ha-bebit, Praelatos regulares posse subditorum vota irritare. Disputant vero Theologi, ut-rum omnia subditorum vota, tum interna, tum externa, subiecta sint Praelatorum potestati; & qui sint Praelati illi qui facultate po-tiuntur vota irritandi. Quare sequentes qua-estiones resolvendas propono.

II. Quae I. Vota interna Regularium, quae regimen nullo modo perturbant, nec Re-ligiosum observantiam, irritari ne queunt a Praelatis eorundem? Resp. Negant plures Au-thores. Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 3. & q. civ. art. 5. Prado cap. xxxi. q. xiii. num. 21. Sanchez Lib. III. cap. xxxiib. n. 6. Lessius Lib. II. cap. xl. dub. 13. n. 94. Ca-tropalpus disp. 11. puncti. 8. n. 1. Armilla verb. Votum, Sylvester verb. Votum 3. q. 111. in fin. alique. Evincere hanc opinio-nem contendit D. Th. auctoritate: quippe 2. 2. q. civ. art. 3. in esp. haec habet. In his quae pertinent ad intermedium vol-un-tatis, homo non tenetur homini obedire, sed solum Deo. Quam doctrinam alius inculcat in respon. ad 2. Deo subicitur homo simpli-ter quantum ad omnia & interiora, & exte-riora: & ideo in omnibus ei obedire, tenetur. Subditi autem non subiciuntur suis superiori-bus quantum ad omnia, sed quantum ad al-iqua determinate. Ex hac doctrina manifesta existit ratio quae veram ostendit opinione-m istam. Quippe Praelati regulares idcirco vota

sub-

subditorum irritare valent, quia in eisdem dominantem habent potestatem. Porro, si plene in eos non dominantur, subditi quantum ad aliqua non subditiuntur, subditi quantum ad aliqua non subditiuntur, sed tantum in his que regulam, & ordinis regimen inspicunt, secus in iis que intra animum siliunt; planum videtur, Praelatos carere praesare irritandi vota interna Religiosorum, que nec regule observantiam, nec Religionis gubernationem tangunt.

III. Altera sententia sustinet, Praelatos Regularium omnia subditorum vota tum interna, tum externa irritare directe posse. Hanc defendunt Soto *Lib. VIII. de iust. & iur. q. 111. art. 2. dub. 2. §. Quartum operum genus*, Sanchez *Lib. IV. cap. xxxiii. n. 6. & cap. xxiv. n. 40.* Suarez *Lib. III. de voto cap. vii. n. 8. item Tom. V. in III. Part. disp. iv. sec. 2. num. 8. & q. item de Relig. Lib. VI. cap. vii. n. 8.* Prado *cap. xxxi. quest. VII. §. 2.* Bonacina *disp. XI. quest. 11. punct. 7. §. 1. n. 26.* Valentia *disp. vi. punct. 6. quest. v. Azorius Lib. XI. cap. xvii. quest. xvi. & n. 17.* Valquez *1. 2. disp. cti. cap. xv. n. 17.* Tamburinus *de iure Abb. Tom. II. disp. xviii. quest. iv. n. 6. & 11.* Layman *Lib. IV. tract. 1. disp. vii. q. xxiv.* Salmanticenses *tract. xvii. c. 11. punct. 4. n. 37.* alique plures. D. Th. in hanc quoque sententiam concedere videtur 2. 2. quest. lxxxviii. art. 8. ad 3. *Nul-lum*, inquit, *votum Religiosum est firmum, nisi de consensu Praelati.* Ratio que pro hac asseritur sententia, satis valida est. Si quidem, licet verum sit Religiosos subditos in omnibus subiectos habere Praelatis, hoc in sensu quod Praelati nequeant illorum aut augere, aut minere vota, nec supra, aut contra Regulam quidquam praecipere; nihil tamen secus iisdem subditiuntur in hoc quod ipsi nova onera sibi imponere nequeunt, illi non consensu: quippe hac nova onera possunt consensu subditum ineptum ad implenda illa que sunt Regule, quaque solemniter voto asseruntur Deo reddere. Potest Religiosus plurima vota interna edere eliciendi in singulos dies tot amoris divini actus, totidem fides, totidemque spei, recitandi prolixas preces, genuflectendi, & id genus similia: que omnia simul sanitati, & peno vi Regule solvendo officere queunt. Cum igitur Religiosus vi suae professionis totus Deo dicatus sit, Praelatorum potestati subiectus est etiam in hoc quod nequeat firma vota edere, nisi habita ratione consentus obtinendi a Prae-

latis suis. Haec sententia probabilior est, immo vera.

IV. Ex his soluta remanent quae pro se allegat prima opinio. Verum namque est quod docet D. Tho., Religiosum Praelatis suis quantum ad omnia non subdici. Hinc tamen non inferitur, subiectos non esse in votis edendis. Subditiuntur superioribus quantum ad aliqua determinate, inquit Angelicus, id est quantum ad illa que praescribuntur in Regula, & constitutionibus, quaeque cum eisdem annexa sunt. Quorum omnium sensus est, quod Praelatus nequit cogere subditum ad obediendum sibi in iis que nec praescribuntur in Regula, nec ad Regule observantiam illo modo consequunt. Ne multa: ad libitum, & pro arbitrio nequit subditos obligare ad ea peragenda que limites emissa professionis transiliunt. Similiter dicitur, Ecclesiam non habere potestatem directam in actus internos, quatenus possit quidquam more internum vel praecipere, vel prohibere. Hinc tamen nequeunt consequitur, illam non habere facultatem liberandi subditos ab aliqua etiam interna obligatione. Votorum irritatio bonum respicit ipsius subditi. Non est onus hae irritatio, sed beneficium eiusdem. Et quamquam vota sint interna; executio tamen votorum, licet interna, disciplinae exteriori praedictum inferre potest, ut ex iis que diximus, constat. Nostra ergo sententia est, Praelatum posse quaecumque subditorum vota irritare. Antequam tamen irritentur, subditos servare illa debet, eo quod valida sunt iuxta ea que dominus supra cap. 1. quest. 1. & solammodo, causa cognita, valet Praelatus vota irritare.

V. Aliqua tamen vota excipiuntur, quae a Praelatis irritari nequeunt, ut ea sunt quae statum constituunt, sive simplicia sint, sive solemnia. Hac ratione vota que in nonnullis Ordinibus sunt, ut votum Minorum abstinentiae a carnibus, votum Mercenariorum redimendi captivos, quatuor vel quinque vota seclitarum praeter tria solemnia, Praelatorum irritatiioni minime subiecta sunt. Votum quoque transeundi ad arctiorem Religionem superiorum potestati non subiacet: quia nec illum Pontifex eiusmodi votum transeundi ad arctiorem irritare valet, ut communiter Theologi docent: quoniam ut Pontifex irritandi potestatem minime habet, sed tantum ut supremus omnium Religiosorum Praelatus. Porro ut Praelatus hae vota nequit, sicut nequeunt ceteri Praelati, irritare. Si plura cupis, lege Sanchez *Lib. IV. c. xxxiii. n. 13.*

VI. Quest. II. *Qui sunt Praelati, qui hae subditorum Regularium vota irritare valeant?* Resp. Subditorum vota irritandi potestatem habent omnes superiores qui potestatem ordinaria possunt; ut sunt Generales in universo Ordine, Provinciales in tota provincia, & superiores, seu Priores Conventuum, seu domorum particularium, qui omnium subditorum, etiam hospitum, ultra diem ibidem commorantium, vota irritare queunt.

VII. Quest. III. *An Legati a latere, & Congregationes Cardinalium vota Religiosorum irritare valeant?* Resp. De Legatis a latere asserit Prado *c. xxxi. q. xiii. §. 3. n. 31.* De Congregatione Cardinalium super disciplina Regularium plures idem docent. Sed probabilis est neque Legatos a latere, neque Cardinalium Congregationem hae potestate pollere. Quoniam solam potestatem *iusiurandicium*, locus *dominantium* in Religiosis habent. Et quantum hanc potestatem sumunt Pontifex delegare illis possit; minime tamen consistit, revera eis illam delegatam fuisse. Ceterum in his standum est praxi. Si enim praefati Legati, & Congregationes vota irritant, dicendum foret, illis Pontificem talem potestatem delegasse. Convenit vero sere penes omnes, hanc potestatem non habere Cardinales protectores.

VIII. Quest. IV. *An Praelati, seu Superiores secundarii, quos Superiores, Vicarios, Protectores, & penes Monachos Priores, aliosque nominibus vocare solent, hanc habeant potestatem vota irritandi?* Resp. Communis sententia docet, praesentibus Praelatis primariis, hos secundarios Praelatos nulla gaudere irritandorum votorum potestate: quia tunc sunt meri Praelatorum coadiutores, nullumque in subditos dominium habent. Contra, si secutura succedunt, evaduntque veri subditorum Superiores, quibus vi voti obedire tenentur subditi, omnique praescepta exequi. Ut autem absentibus Praelatis superioribus illi secundarii absentibus potestate Superiores illi secundarii fruatur, requiritur quod Praelati primarii vere absentes sint. Si enim domo exeat, eodem die revertitur, seu si pro parte temporis intra eandem diem absint, hae in communi acceptione vera absentia non est. Communiter, quando per unum aut alterum integrum diem naturalem a Conventibus absent, intelliguntur vere absentes: & tunc Superiores secundarii vere possunt potestate dominante in subditos, eorumque vota irritare, & praescepta imponere iure valent. Hae omnia communia apud Auctores.

IX. Quest. V. *An Abbatissa, seu Priorissa suorum Monialium vota irritare valeant?* Resp. Aliqui contendunt, eas dumtaxat vota illa irritare posse quae gubernationi, & regimini directe adveniunt; locus alia que exteriori regimini non officiant: quae namque politicam, & domesticam relate ad bonum temporale potestatem habent; nec Moniales obedientiam eidem promittunt, nisi de rebus ad domesticam gubernationem spectantibus. Communis tamen sententia oppositum defendit, videlicet Abbatissas, & Priorissas omnia ea vota irritare suorum Monialium posse, quae Abbates, & Priores, sive praelati in suis Conventibus valent; eo quod Sanctimonialia, non locus ac Religiosi, obedientiam vovent, eaque reddere tenentur ius Abbatissas, & Priorissas, non modo in rebus domesticis, & politicis, sed etiam, immo potissime, in iis que spiritualem animarum profectum spectant. Prado *cap. xxxi. q. xxx. §. 2. n. 44.* Bonacina *disp. 19. qu. 11. punct. 7. §. 2. n. 26.* Trullenchus *Lib. II. c. 11. dub. 31. n. 3.* Lezana *Tom. I. cap. xxvi. n. 5.* Sanchez *Lib. IV. cap. xxxiii. n. 19.* Lessius *de iust. Lib. II. c. xl. dub. 3. n. 107.* Suarez *Lib. VI. cap. vii. Candidus disp. xxv. art. 3. dub. 3.* Raphael de la Torre 2. 2. qu. lxxxviii. art. 9. disp. 2. n. 6. Arianus Tamburinus *de iur. Abb. disput. xxxii. q. vii.* Bellarminus *Tom. II. tract. x. c. vii.* Garcia *Tom. II. tract. x. diff. 6. dub. 7. punct. 2. n. 20.* Tamburinus *in Decal. Lib. III. c. xvi. §. 3. n. 31.* Salmanticenses *tract. xvii. cap. 11. punct. 4. n. 41. & alii.*

X. Quest. VI. *Praelati Regularium vota irritare?* Resp. Negant committere omnes. Novitii, antequam professionem emittant, illi iuris sunt, nullamque dominantem potestatem in eisdem habent sive Praelati, sive illorum Magistri, qui proximis curam eorumdem gerunt. Personalia vota, quae Novitiatum exercitia, & regimen interturbant, impedire valent; nec eadem Novitii implere tenentur: ea quoque vota quae dominium onerant Novitios, impedienda Novitiatum tempore Praelati, seu Magistrum iure queunt. Si tamen Novitii, religione relicta, ad saeculum revertantur, vota revivunt, eaque implere asseruntur. Vota realia que nec impediunt administrationem, sive regimen Religionis, nec Novitios valde aggravant, ut sunt vota elargienti elemosynam, argue de suis bonis disponendi, nec irritandi, nec suspendendi, sive impediendi facultate solent Praelati. Hac tamen vota, sive realia, sive personalia, commutari in alia pia onera a Prae-

Prelatis possunt. Et hæc commutatio cessaret, si Novitius Religionem relinqueret: quia commutatio facta censetur dumtaxat pro tempore Novitatus. Hæc omnia communia sunt. Ad dispensationem autem quod attinet, convenit inter Theologos, dispensandi facultatem fuper eiusmodi Novitiorum votis Prelatis competere, eo quod iurisdictionem ecclesiasticam in illos habeant.

CAPUT V.

Qua vota filiorum possint parentes, tutores, & curatores irritare.

I. Disputant communiter Auctores, quo tempore incipiat filiorum infantia. Aliqui contendunt ab ipsa fetus animatione initium illam ducere, & ad septennium usque perdurare: quod probant auctoritate Luce c. 1. Ecce enim, *in facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo.* Et in hoc medici consentire videntur, Hippocrates, Galenus, Cælius, & Zachias, quos refert Narbona *Ann. vii. q. v. n. 1.* Alii communiter sustinent, primordia infantie in proprio sensu acceptæ esse nativitatem. Diffidium nullius momenti est. Quod fetus animæ vivificatus in utero existens infans vocari possit, quemadmodum in Evangelistia Lucas eundem vocat, non est ambigendi locus. Ceterum iuxta communem acceptionem infantia a nativitate incipit, & desinit in septennium completum; neque enim septennium istud infantis vel diem unum includit præcedentem nativitatem. Etas pupillaris, seu impubertas ab anno septimo initium ducit, & in feminis duodecimo elapso terminatur, in viris vero anno decimo quarto pariter expleto. Pubertas autem feminarum ab anno duodecimo, & virorum ab anno quatuordecimo incipit, & secundum ius commune tam in viris, quam in feminis finem habet anno vigesimo quinto completo. Intra hoc intervallum ab anno duodecimo, & quatuordecimo usque ad vigesimum quintum vocantur tam femine, quam viri puberes, & minores; sicuti a nativitate usque ad septennium infantes, & a septennio ad quartum decimum usque pupilli, & pupillæ, seu impuberes. Quomobrem officium tutoris, qui pupillo, seu impuberi ob patris defectum assignatur, cessat cum etate pupillari, seu impuberi; quemadmodum curatoris, qui pariter ob defectum patris minori deputatur, ministerium cessat, elapsa etate pubertatis, seu minorita-

tis, quæ, ut iam dictum est, desinit in annum vigesimum quintum: quamvis non raro contingat Principis beneficio puberes, seu minores ante prescriptum a iure commune spatium curatoris potestati subdici. Plura hic dicenda forent de patria potestate, & deinde effectibus; sed hæc omnia suo loco dilucilla reperies. Illa dumtaxat prælibare placuit quorum cognitio necessaria est ad ea que dicturi sumus percipienda.

II. Quæst. I. An vota filiorum impuberum irritare parentes valiant? Resp. Contendunt nonnulli, vota emissa infra impubertatis tempus invalida esse: pro qua opinione citatur Sylvester verb. Relig. 2. q. xv. & verb. Baptismus q. viii. ubi solum indicat quod pueri possint vovere prope pubertatem. Communis autem, & vera sententia docet, vota emissa post rationis usum, qui communiter circa septennium habetur, valida esse: sicut enim lucente rationis lumine impuberes peccare valent, ita possunt quoque vovere. Porro quod pater omnia vota five realia, five personalia, five mixta, & ipsius votum Religionis irritare valeat, docet D. Thomas 2. 2. q. lxxxviii. art. 9. sic inquires. *Est ergo dicendum, quod si puer, vel puella ante pubertatis annos nondum habeat usum rationis, nullo modo potest ad aliquid se voto obligare. Si vero ante pubertatis annos attingit usum rationis, potest quidem (quantum in ipso est) se obligare; sed votum eius potest irritari per parentes, quorum cura remanet adhuc subiectus.* Indiscriminatim Angelicus loquitur de omnibus votis. Non est ergo quod nos distinguere debeamus; cum pro uno, ac pro altero potior ratio assignari non possit. Quin satis multibus votis, que maximi sunt momenti aliena dirigitur voluntate, sicutque alterius potestati subiecta. Et, quamquam infra impubertatis annos nonnullis abundanter lumen rationis affulgeat; id tamen nimirum contingens est, & plerumque oppositum evenit. Ea autem que communiter occurrunt, sunt attendenda. D. Thome sententia accedunt Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 9. ad §. ad §. Sanchez Lib. VI. c. vi. num. 6. & 7. Sanchez Lib. IV. c. xviii. n. 7. Lessius Lib. II. c. xl. dub. 14. nu. 18. Prado c. xxxi. quæ. xxviii. n. 61. Bonacina disp. iv. quæ. 11. punct. 7. §. 2. n. 18. Trullenchus Lib. II. c. 1. dub. 34. n. 2. Layman Lib. IV. tract. 1. c. vii. §. 10. Tamburinus in Decal. Lib. III. c. xvi. §. 3. n. 9. Leander tract. 1. disp. xvi. c. lxxxii.

Sal.

Salmanticenses tract. xvii. cap. 11. punct. 5. num. 45. alique communiter.

III. Quæst. II. An parentes irritare vota possint personalia filiorum qui pubertatem non asserunt? Resp. Quamvis tam potest, quam puelle sub patria potestate existant, etiam possunt attingere pubertatem; que tamen ab ipsis eduntur personalia vota in eo pubertatis statu, si regimen domesticum non interturbent, non possunt parentibus irritari. Sic inquit S. Thomas 2. 2. q. lxxxviii. art. 8. ad 2. *Ex quo homo venit ad annos pubertatis, si sit libera conditionis, est sui potestatis quantum ad ea que pertinent ad suam personam; quia quod obligat se Religioni per votum, vel quod matrimonium contrahat, non autem est sui potestatis quantum ad dispositionem domesticam.* Unde circa hoc non potest aliquid vovere quod sit ratum sine consensu Patris. D. Thome sententia subscribitur Prado c. xxxi. quæ. xxviii. n. 63. Sylvester verb. Votum 3. q. vi. Raphael de la Torre 2. 2. q. lxxxviii. art. 9. disp. q. nu. 2. Valentia 2. 2. disp. vi. q. vi. punct. 6. questione. ult. Suarez Lib. IV. v. n. 2. Trullenchus Lib. II. c. 1. dub. 34. n. 2. Sayrus Lib. VI. c. v. n. 6. Leander tract. 1. disp. xvi. c. lxxxii. Salmanticenses tract. xvii. c. 11. punct. 5. n. 46. alique communiter. Utraque questio pars declaratur; nempe quod pater nequeat irritare vota personalia que domestice gubernationi non officiant, ea vero que regimen domesticum impediunt, pro sui voluntate possint infringere. Prima pars constat. Nam status pubertatis constituit suapte natura iuvenem in possessione plene libertatis, & perfecti usus rationis quoad illa omnia que proprie persone directionem spectant. Rata ergo & firma sunt vota que in tali statu sunt emittunt, quando ea ipsorum personas tantum afficiunt. Ideo namque irritationi obnoxia impuberum vota sunt, quia illi plene, perfecteque uti rationis non possunt. Hæc est unica & sola ratio, que omnino cessat, elapso impubertatis statu, & adveniente pubertatis etate. Altera vero pars non minus manifesta est. Quia vota illa que regimen domesticum perturbant, patrie potestati grave inferunt præiudicium. Ergo, ut valida sint, emitti debent cum conditione futuri consensu patris: que enim alteri noxia sint, consistere nequeant, invito illo qui damnus patitur. Nequit ergo pater irritare vota catiatis, & Religionis, vota ieiuniorum, preteritis, aliarumque rerum, que filii puberes emittunt; dummodo adeo immoderata non sint, ut administrationi domestice, Theol. Tom. III.

facile adveniant. Vota autem peregrinationis, precum, & ieiuniorum, que cura patris forent advenia, irritari a patre possunt. **IV.** Vota a filiis edita in etate pupillari, seu impuberi, si confirmata fuerint ab ipsis in pubertate, rata & firma habentur, nullaque irritationi obnoxia sunt; dummodo personalia sint, nullumque datinum inferant patrie potestati. Ut vero dicatur votum confirmatum, satis haud est voventem illud servare; sed oportet ut nova, & explicita declaratione illud ratum habeat, seu ut denuo voveat, & secundo voto priori quodammodo robur adiciat.

V. Quæst. III. An vota impuberum, semel confirmata a patre, possint deinceps a patre irritari? Resp. Admirat ut quid probabilis Leander tract. 1. disp. xvi. q. lxxxviii. allegans pro hæc opinione Sanchez, Fagundes, & Tamburinum: nec aliam rationem promittit, nisi quod probabilis est, confirmationem patris non obitare quominus valeat postea confirmata vota irritare: que ratio est, ut dicitur, peritio principii. Eam tamen roborare contendit paritate Prælatorum regularium, qui vota subditorum a se confirmata irritare semper possunt.

VI. Contraria sententia mihi probabilior est, etiamque defendit Suarez Lib. VI. de voto cap. vi. n. 15. & 16. Sayrus in Clar. Reg. Lib. I. cap. x. n. 28. Philarchus de offic. sacerdot. Tom. I. Lib. III. cap. xviii. Fillicius tract. xxvi. c. viii. q. vii. n. 33. Quod ius satis valde evincitur. Vota conditionata, impleta conditione, rata & firma sunt. Vota que impuberes edunt, conditionata sunt, nempe si pater consulerit. Ergo, semel habito patris consensu, conditio impleta est. Ergo, conditio impleta, valorem integrum habent. Nonne alia filiorum promissa conditionata, rata evadunt, accedente paterno consensu? Quidam vota Deofacta? Unde habetur quod pater præstitum consensum retractare valeat? In nullo contractu, in nulla promissione contingit ut qui consensum absolutum, & tamquam dominus dedit, possit pro libito istud revocare. Paritas Prælatorum regularium non concludit: tum quia in dispensationem vocatur a Theologis, non Prælati, qui semel votum subditi confirmavit, valeat illud irritare: tum quia status toto caldo differt. Prælati regularis haud valet in perpetuum confirmare vota subditorum: quia subditi sunt immediate sub potestate, & dominio Religionis, cuius Prælati minister est non perpetuus, sed pro tempore determinatio.

M

Quæ-

Quapropter nequit se private potestate dirigendi subditum in commodum, & beneficium Religionis. Potest totum id præstare quod confert ad bonum commune Religionis, secus quod aliquo modo Religionis domino officit. Ne multa: Prælati non est dominus absolutus: idcirco consensum ita absolutum dare nequit quem retractare non possit. Pater e contrario comparat ad filium absolutus dominus est, absolutumque consensum præbere valet: & hunc semel præstitum rescindere nequit. Si causa fuficiens urgebit, poterit votum commutari, vel dispensari ab habente auctoritatem.

VII. Vota emissa a filijs spuriis, & illegitimis irrita a patre valent; nisi sub tutore, aut curatore sint constituti: quoniam, tametsi patre civilem potestatem in eiusmodi filios non habeat, iure tamen naturali imbecillæ ætatis consilium tenetur, ne votorum onere plus iusto gravetur. Et in hoc Auctores consentiunt.

VIII. Quæst. IV. An vota realia filiorum puberum paternæ irritationi subiecta sint? Resp. Adfirmat D. Thom. 2. 2. quæst. lxxviii. art. 8. ad 1. Non potest omnino salvari ratio voti, cum quis in potestate alterius constituitur, nec illi ad quod est in potestate alterius; nisi sub conditione, si illi ad cuius potestatem pervenit, non contradicat. Quamvis filii sunt in ætate minori, sed intra tempus pubertatis, paternæ administrationi subiecti sunt; nullaque ratione de bonis paternis disponere valent. Nulla ergo sunt illorum vota realia, quibus bona temporalia voto promittuntur, non accedente parentum consensu. Idem dicendum est de votis mixtis, quantum ad illam partem que realis est.

IX. Quæst. V. An pater irritare possit vota realia filiorum qua sunt de bonis cafrensisibus? Resp. Peculium cafrense, in suo loco dicitur, est sub dominio filiorum. Leg. Filiafamil. ff. de donat. Vota ergo de his bonis nullo modo irritari a patre valent, quia non sunt de bonis patris dominio subiectis.

X. Quæst. VI. An idem dicendum de votis editis circa bona aduentitia? Respond. Quando bona aduentitia sint constituta sunt sub filiorum dominio, ut isti, licet puberes, habeant non solum dominium, sed etiam administrationem; tunc pater irritare nequit filiorum vota de eiusmodi bonis: eo quod illa vota nullum damnum inferunt paterno regimini; quia sint de bonis que omnino subiecta sunt patris dominio, & administrationi. Contra, si pater bonorum filiorum administrationem

habet, tunc vota de his bonis edita a filio irritare potest ob impedimentum rectæ administrationis.

XI. Si filius minor votum emisisset eundi Roman pro obtinenda abolitione ab excommunicatione, acquirere pater illud irritare; nisi adesset privilegium aliquod concessum Religiosis, vi cuius absolutio obtineri potest: quia tunc cessaret necessitas. Idem dicitur de votis eundi in subsidium Terræ Sanctæ. Id tamen intelligendum est, quando filii puberes propriis expensis vota, seu iura impieere valeant. Non enim pater propria bona conferre tenetur, quibus talia vota implerentur. De votis que emittuntur a filijs, postquam liberi facti sunt a patria potestate, & de tempore quo patria potestate liberantur, nihil in præsentia dicendum suppetit: quoniam extra disputationem est, vota emissa a filijs patri potestati subiectis non posse irritari. Filios vero post completum vigesimum quintum annum non esse parentibus subiectos, pariter certum est quantum ad vota elicienda, aliisque plures contractus in eundem. Difficultates que circa tempus quo patria potestas solvitur, occurrere possent, suo loco extricabuntur.

XII. Quæst. VII. Tutores, & curatores possunt ne impuberum, & minorum vota irritare eo modo quo patres possunt irritare vota filiorum? Resp. Antequam directe huius quæstionæ occurram, discrimen præmittam quod tutorem inter & curatorem intercedit. Tutor primum personam regenda, deinde rerum administrationi deputatur; contra curator primum rebus administrandis, postea minorum directioni præficitur. Tutor pupillis, seu impuberibus destinatur usque ad pubertatem, qua adveniente, cessat illius officium: curator puberibus conceditur usque ad annum vigesimum quintum, quo illius minoritatis elabitur. Sæpe Principis privilegio eiusmodi officia ante præsumunt a iure communi tempus cessant.

XIII. Dicimus ergo, tum tutores, tum curatores irritare posse vota impuberum, & minorum eo modo quo possunt parentes filiorum vota rescindere. Tutor namque impuberum, seu pupillorum, & pupillarum, veluti pater reputatur, qui non tam personarum, quam bonorum curam habet. Idcirco tam personalia, quam realia vota eorumdem irritare potest. Curator irritare potest omnia vota realia minorum, & ea personalia que officium suæ administrationi; que vero nequaquam nocent regimini, firma manent,

nant, nec subiciuntur curatoris potestati nisi valeant ab ipso irritari. Hæc omnia intelliguntur, etiam si vota iuramento firmata essent. Transacto vigesimo quinto anno, curatores nullam habent potestatem in vota minorum, cum minores amplius non sint. Si fuerint autem puberum plures curatores, aut impuberum plures tutores, quisque poterit vota subditorum intra definitum temporis spatium irritare. Hæc omnia communia sunt.

XIV. Vota emissa a pupillo, seu impubere, non confirmata post acquiritam pubertatem, etiam si personalia sint, potest curator irritare; eo quod, licet curator primum pro administratione rerum deputetur, secundario tamen ad ipsum spectat personæ regimen, & directio. Ita sentiunt Sanchez, Trullenchus, Tamburinus, Balfæus, Leander. Oppositum docet Suarez Lib. VI. c. vi. n. 24. eo quod curator loco patris non succedat; neque personæ, sed rebus detur. Non est quod tempus terrarum in longiore huiusce rei discussione. Mihi tamen probabilius est Suarez opinio.

XV. Quæst. VIII. An curator datus majori ob culpam prodigalitatis, eiusdem vota realia irritare valeat? Resp. Adfirmat communis opinio: quoniam omnis administratio vitia et maiori dominio curatoris subiecto: ergo quæcumque eius promissa, licet voto firmata, irritari a curatore possunt.

XVI. Quæst. IX. An mater potestatem habeat filiorum, aut filiarum irritandi vota? Resp. Vivente, & præsentem patre, mater potestatem caret vota filiorum, & filiarum irritandi. Id primum ex ipsa Scriptura eviruit: siquidem Num. xxx. ad solam paternam potestatem, seu ad solum patrem irritandi vota privilegium contrahitur, nulla facta matris mentione; licet revera ibi filiarum, non filiorum fiat mentio. Ratio est, quia solus pater caput familie est. Hæc est communior opinio, quam defendunt Navarrus in Manual. c. xlii. num. 64. Azorius Lib. XI. c. xvii. q. 11. Suarez Lib. VI. cap. vi. n. 19. Sylvester, & Paludanus ibi. Lessius Lib. II. cap. xl. dub. 78. Sanchez Lib. IV. cap. xxxv. num. 78. Tamburinus Lib. III. cap. xvi. §. 3. dub. 26. num. 2. Trullenchus Lib. II. Decal. c. 11. dub. 7. n. 7. Raphael de la Torre 2. 2. q. lxxxviii. art. 9. disp. iv. n. 10. Sayrus Lib. VI. Clav. Reg. cap. x. Balfæus Tom. II. verb. Votum 2. num. 8. Leander tract. 1. disp. xvi. q. cxviii.

XVII. Contrariam opinionem defendunt

Prado c. xxxi. q. xiv. §. n. 17. Philareus Tom. I. par. 13. Lib. III. c. xv. Eam problemem reputant Salmanticenses tract. 5. cap. 11. punct. 7. num. 2. Inquirit ergo, vivente, vel præsentem patre, vel eo mortuo, & tutore designato, posse matrem vota impuberum irritare, sicut pater; quamvis potestas illi hæc in patre principaliter, secundario in matre reperitur. Addunt etiam, quod mater valeat vota realia filiorum puberum que suæ administrationi officium, irritare eodem modo ac pater. Si tamen vota realia fuerint de bonis que neque dominio, neque administrationi matris sint subiecta; hæc a matre irritari nequeunt.

XVIII. Hæc sententia, quatenus asserit posse matrem vivente patre, eoque præsentem, irritare vota filiorum impuberum, sua fruitur probabilitate: quandoquidem in iis que filiorum regimen, & gubernationem spectant, naturalis potius quam civilis potestas consideranda est. Porro, quamvis iure civilis filii non sint sub cura matris, sed patris, quia solus pater potestatem potitur in filios; nihil tamen fecus vi iuris naturalis etiam matri subditi sunt: mater namque filijs, & filiabus precipere iure valet; & isti eidem obedire astringuntur: quod in filiabus potissimum locum habet. Ergo mater, etiam præsentem patre, irritare earum vota, ac rescindere poterit. Id confirmant paritate a filijs illegitimis petita: licet enim isti civili lege patri subiecti non sint; quia tamen iure naturali illorum dominus est pater, eorumdem vota rescindere potest. Tametsi ergo mater civile dominium in filios non habeat; quia tamen iure naturali illorum domina est; poterit eorumdem vota irritare.

XIX. Hæc argumenta minime spernenda sunt. Si tamen res paulo attentius spectetur, levis corrumpitur. Verum habet, matrem iure naturali dominam esse filiorum, & filiarum, atque filios eidem subiectos ad ipsi obedientiam teneri. Sed æque verum est hæc maternam potestatem subditam esse potestati mariti. Ergo, præsentem marito, seu patre, nequis talem exercere potestatem. Siquidem, quando plures sunt domini tali ordine invicem comparati, ut unus sit superior, inferior alter; nequit inferior exercere, præsentem superiori, potestatem. Potestas matris in filios subiecta est paterno dominio. Ergo, præsentem patri, iure marito, erumpere nequit in actum. Hoc patet in quocumque regimine. Præsentem Prælato maiori, Prælati inferior (quando ambo præsentem eidem familie)

nequit aliquid precipere. Idque ad confusio-
nem, ordinemque perturbationem tollendam ac-
cedit. Adfirmat contrariae sententiae patro-
ni, patriam potestatem, etiam iure naturali
spectato, secundario esse in matre: quia iure
naturali, & divino iure subdita marito est.
Si mater, praesente patre, irritare filiorum
vota possit; & aequè in patre ac in matre pa-
tria potestas residet. Probabilis ergo est,
matrem, vivo & praesente patre, non posse
filiorum impuberum vota rescindere.

XX. Quæst. X. *Mortuo, aut procul distan-
te patre, potest ne mater filiorum vota diri-
mere; etiam si avus existat, tutor, aut curator
filiorum?* Resp. Adfirmat Prado cum aliis.
Ceterum, quando existit avus, tutor, aut
curator filii, nequit mater vota filiorum irri-
tare: quia tunc nullam in eos potestatem ha-
bet; nec bonorum administrationem illa exer-
cet, sed tota penes avum, aut curatorem,
vel tutorem residet. Hæc communior, & pro-
babilior opinio est.

XXI. Quæst. XI. *An mater, mortuo patre,
& deficientibus avo, ac tutore possit filiorum
impuberum vota irritare?* Resp. Negat Azo-
rius Lib. XI. cap. xvii. qu. vii. cum Vival-
do, & Villalobos, contenditque, tunc solum
matrem irritare vota posse, quando instituta sit
pater. Tunc aut, non qua mater, sed quæ-
dam tutrix filiorum vota dirimere potest.
Contraria opinio est communior, & vera est,
ut ex dictis patet. Iure squidem naturali mater
dominatur in filiis, & filii subiecti matri sunt,
illiusque imperio parere tenentur. Hinc, mor-
tuo patre, & deficientibus paterno avo, ac
tutore, loco patris succedit mater, filiorumque
impuberum gubernationi prospicere naturali
iure alitringitur.

XXII. *Quid de votis realibus filiorum pu-
berum? Si mater curatrix instituta non fuerit,
nequit eiusmodi vota irritare. Si enim
pater ipse vota realia filiorum puberum, quæ
nullo modo perturbant domesticam admini-
strationem, irritare nequit; quanto minus
mater, quæ dum puberum filiorum curatrix
non est, nullam exercere administrationem
potest, utpote sibi non congruentem? Nec
talis probabilis reputamus quod inquirant Salm-
n. 50. videlicet filium puberum, patre, &
curatore desitratum, esse tanquam minorem
subditi matri; & hæc re succedere loco
curatrix: quomobrem licet ut mater neque-
at, ut curatrix tamen poterit puberum filio-
rum vota irritare. Sed unde habent, matrem
scapte natura ferri curatricem filiorum pu-
berum? Id sane neque ex lege naturali, neque*

ex lege positiva erui potest. Iure utique na-
turali semper mater, quoad virum, filius im-
recellit, illiusque superior est; & illi eam ve-
nerari, ac obsequio colere tenentur: ceterum
quod sit illorum curatrix, quod bonorum ad-
ministrationem obire iure valet, abique ullo
fundamento adstruitur.

XXIII. Quæst. XII. *An deficientibus pa-
rentibus, tutore, & curatore, valeant avi,
avæ, ceterique ascendentes vota filiorum im-
puberum, vel minorum irritare?* Resp. Avus,
& avia ea vota irritare queunt quæ matrem
dirimere posse diximus: quoniam hi succedunt
loco parentum; illiusque filii impuberes obedi-
re alitringuntur. Vide Suarez Lib. VII. c. vi. n. 22.
Sanchez Lib. IV. c. xxxv. n. 82. ubi refert
Paludanum, Antoninum, Sylvestrum, Say-
rum. Idem docent Bonacina disp. IV. g. 11.
punct. 7. §. 2. n. 18. Tamburinus Lib. III. c.
xvi. §. 3. n. 21. aliique plures. Avus autem,
& avia, patre vivente, nequiquam in nepotum
vota irritare queunt: quia patria potestas avi,
& avie remota est; atque locum habere potest
in nepotes, solummodo deficiente patre,
cui filii proxime subiecti sunt; & cui, quoad
vixerit, obedire tenentur. Hæc omnia clara,
& communia sunt.

XXIV. Quæst. XIII. *An tutor, curator,
vel mater vota filiorum impuberum possint,
transacta pubertate etiam post multos annos,
quemadmodum potest pater, irritare?* Resp.
Pater valet irritare personalia vota filiorum
impuberum, non confirmata in pubertate,
etiam post plurimos annos, etiam post emanci-
pationem, & matrimonium contractum.
Mater autem, aut curatores id nequeunt,
transacta anno vigesimo quinto: quippe post
hoc tempus loco patris minime succedunt;
nec ulla habent in filios dominantem pote-
statem.

XXV. Quæst. XIV. *An magistri discipu-
lorum, domini servorum, heri famulorum
vota personalia in impubertate emissã irritare
queant?* Resp. Adfirmat Suarez Lib. VI.
cap. vi. n. 23. Sayrus Lib. VI. cap. x. n. 18.
Tamburinus Lib. III. cap. xvi. §. 3. n. 52.
Lessius Lib. II. cap. xl. dub. 20. n. 78. Lay-
manus Lib. III. tract. xv. cap. vii. n. 10. Pro-
babilior tamen, & communior est contraria
sententia: quia nec domini, nec heri, nec
magistri dominantem potestatem habent in
servos, famulos, ac discipulos. Ex quo nam-
que iure hæc affectui sunt potestatem? Non
ex iure naturali, aut civili. Ergo ex nullo.
Hanc sententiam defendunt D. Antoninus IV.
Par. tit. xi. cap. 11. §. 6. Sylvester verb. Vo-
tum

tum q. 11. dicto 2. Margarita Conf. verb.
de irrit. vot. Sanchez Lib. IV. cap. xxxv. n.
84. Bonacina disp. IV. g. 11. punct. 7. §. 81.
Fagundes Lib. II. cap. xxxviii. a. 11. Prado
cap. xxxi. §. 4. n. 83. & §. 5. n. 90. Trullen-
chus Lib. II. cap. 11. dub. 36. n. 7. Leandro
tract. 1. disp. xvi. §. 7. g. cxxvi. Calthrop.
tract. xv. disp. 11. punct. 7. n. 8. Salmant.
tract. xvii. cap. 11. punct. 5. n. 54. aliique.

CAPUT VI.

De votis uxoris.

I. Quæst. I. *An maritus possit omnia ux-
oris vota matrimonio contracto emissã
irritare?* Resp. Negat prima senten-
tia, quam defendunt D. Antoninus III. Par.
tit. 1. cap. xxii. §. ult. Sylvius 2. 2. quæst.
lxxxviii. art. 9. concl. 7. Sylvester ver. Vo-
tum §. 1. g. 1. Graffius I. Par. decif. Lib. II.
cap. xix. n. 8. Valentia 2. 2. g. lxxxviii.
disp. vi. g. vi. punct. 6. Navarrus cap. xii.
n. 65. Sayrus Lib. IV. tract. IV. cap. v. n.
12. Suarez Lib. III. cap. vi. n. xxvi. & Lib.
VI. cap. iv. n. 2. Azorius Lib. XI. cap. xxvii.
g. xii. Bonacina disp. IV. g. 11. punct. 7.
§. 2. n. 12. Trullenchus Lib. II. cap. 11. dub.
33. n. 2. & alii. Valida satis est illius sen-
tentie ratio. Ea irritare vota maritus potest
quæ sunt de rebus mariti potestati subiectis:
nec enim uxor in omnibus marito subdita,
sed in iis tantummodo quæ matrimonium,
filiorum educationem, bonorum admini-
strationem, & familiae regimen spectant. Ergo
ea solummodo vota irritare maritus potest
quæ huic requirunt subiectioem, & ordinem
illum perturbant: sicut alia quæ nullo modo
iis quæ recensimus, obsequunt. Id confirma-
tur ex eo quod subiectio uxoris respectu ma-
riti oritur ex contractu, & sacramento matri-
monii. Hoc porro non omnimodam subie-
ctionem inducit, sed eam tantum quæ huic
sui necessaria est, quæ in eumdem conducit.
Ergo illa vota tantum dirimere maritus
potest quæ huic sui obstant.

II. Contrariam opinionem non pauciores
Auctores docent. Soto Lib. VII. de inst. &
iur. art. 1. g. 112. §. At vero sicuti, Petrus
de Lesdema de matrim. quæst. lxxiv. art. 4.
dub. 2. concl. 1. Prado cap. xxxi. g. xiii.
n. 93. Raphael de la Torre 2. 2. g. lxxxviii.
art. 9. disert. 3. n. 3. Candidus dis. xxxv. art.
11. Aragonius 2. 2. g. lxxxviii. art. 8. dub.
7. g. v. Sanchez Lib. IV. de matrim. disp.
xxxix. n. 4. & in Sum. Lib. IV. cap. xxxiv.
n. 3. Fagundes Lib. II. cap. xxxviii. n. 1.
Cons. Theol. Tom. III.

Villalobos Tom. II. tract. xxxiv. disp. xxi.
Diana III. Par. tract. IV. refel. 20. Leander
tract. 1. disp. xvi. g. cxxvii. Tamburinus
Lib. III. cap. xvi. §. 3. n. 48. Salmantic.
tract. xvii. cap. 11. punct. 6. n. 58.

III. Hæc sententia evincitur primo aucto-
ritate sacrae Scripturæ. D. Paulus ad Ephes-
ios v. ver. 22. *Mulieris virus sicut dicitur
sunt, sicut Domino: quoniam vir caput est mu-
lieris, sicut Christus caput est Ecclesie.* Sed
sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mu-
lieres viris suis in omnibus. Igitur quemad-
modum omnia corporis membra a capite pec-
dent; & Ecclesia Christo in omnibus subie-
cta est; ita subdita in omnibus viri marito
erit. Quod confirmatur ex cap. Nolut, cap.
Mantileum xlv. g. v. ex D. Angulino, &
ex cap. fin. id. ex D. Ambrosio de Parado
cap. x. ubi hæc habentur: *Evidentissime ap-
paret ita virum esse caput mulieris, ut nulla
vota abstinentis, vel religiosæ conversationalis
licet sibi sine eius licentia Deo offerre.* Tandem
D. Thomas 2. 2. g. lxxxviii. art. 8.
ad 3. idem docet. *Religiosus subditus est Pre-
lato, quando ad suas operationes secundum
professionem Regule. Et ideo etiam aliquis
ad horam aliquod facere possit, quando ad alia
non occupatur a Prelato; quia tamen nullum
tempus est exceptum, in quo Prelatus non
possit eum circa aliquid occupare, nullum vo-
tum Religiosus est firmum, nisi sit de consensu
Prelati; sicut nec votum puella existens in
domo, nisi sit de consensu patris; nec uxoris,
nisi sit de consensu viri.* Quomodo ergo Pre-
latus omnia Religiosorum vota irritare potest,
ita etiam maritus uxoris vota irritare valebit.
Quoniam, licet diversi ordinis sit subiectio
Religiosi ad Prelatum, ac uxoris ad virum,
utraque tamen subiectio æqualem amplitudi-
nem habet: quod expediens est ad tranqui-
litas domus gubernationem, & ad mutuum
inter coniuges fovendum amorem.

IV. Urnaque sententia probabilis est. Est
ambæ opiniones invicem confertur, vix
mibi appareat quam prævalere. In primam
tamen propendeo, quæ, omnibus penlatis,
probabilior mihi est: immo quantum ad alia
vota realia secunda opinio falsa videtur.
Nam Salmantic. cum aliis Auctoribus citatis
pro illa opinione docent, maritum omnia, &
quæcumque vota, sive personalia, sive realia
(ut inquit n. 58.) ab uxore emissã dirimere
posse, non secus ac Prelatus potest omnia
subditorum vota irritare. Quæ assertio falsa
est: nam vota realia quæ uxores sedunt de
M 3 para-

paraphernis, nullo modo a marito irritari queunt. Siquidem in parapherna uxoris, quae extra bona dotis sunt, nullum dominium maritus habet. Ergo uxor eadem uovere, & distribuere pro libito valet. Ad hoc ergo quod attinet, falla est profecto iſtorum Auctorum opinio.

V. Idem absolute dicendum est de votis perſonalibus, quod nullo modo vel indirecte officium mutuo coniugum officio: puta, vota de certis precibus recitandis, quae tamen non ſunt nimis prolixa, quaeve turbent cum marito conſervationem, de ſuperſuo vanoque ornatu recitandis, de effugiendis ſpectaculis, & choreis, de ſecundis nuptiis vitandis, de ingreſſu in monaſterium, ſi maritus ſuperſtes fuerit, & id genus ſimilia. Quoniam haec nullo modo incommoda ſunt aut mutuo coniugum amori, aut familiae regimini, aut filiorum educationi. Hanc opinionem praeter allegatos n. 1. defendunt Natalis Alexander Lib. IV. Decal. art. 12. reg. 24. La-Croix Lib. III. Part. 1. art. 1. n. 493. Antoine tract. de virt. g. VIII. ref. 2. n. 2. Felix Potellus Tom. 1. part. 11. de precept. cap. 111. n. 1990. Patritius Sporer tract. 111. de 2. precept. Decal. cap. 111. ſect. 2. §. 2. n. 27. Franciſcus Schmalzgrueber P. IV. tit. 34. n. 90. alique plures.

VI. Argumenta contrariae ſententiae facile ſolvuntur. Apoſtoli Pauli textus evincit dumtaxat, uxores ſubditas viris eſſe in ſuis omnibus quae externum regimen, mutuumque amorem ſpectant. Textus quoque canonicos loquuntur de votis abſolventia, religioſae conſervationis, & ſimilibus, ut legenti conſtare poſſet. D. Thomas quoque de votis exteriori familiae gubernationi contrarius ſermonem habet, ut ex eodem verbis colligitur. Nam de Religioſo loquens dicit, quia qualibet hora eidem Praelato praecipere quidquam valet, ideo nullum illius votum validum eſt, niſi a Praelato ratum habeatur. Ad rationem reſponderetur, quod vi matrimonii mulier ſubditur marito in ſuis omnibus quae iura ſpectant coniugalia, ſecus in aliis. Ad ſolvendum amorem matrimonialem ſatis eſt quod uxor nil inconſulto marito peragere valet ex iis quae hunc amorem, renique uxorem poſſunt interturbare. Paritas a ſtatu religioſi petita ſalſitate laborat. Unde etenim colligit Salmantienſis. eiuſdem amplitudinis, & aequalis extenſionis eſt ſubiectionem uxoris ad maritum, ac eſt ſubiectione Religioſi ad Praelatum? Bonorum paraphernorum uxor dominium habet; eademque adminiſtrare, erogare, diſtri-

buere valet. Quis dixerit idipſum Religioſo competere? Non ſolum ergo altioris ordinis, ſed maioris quoque amplitudinis eſt ſubiectione Religioſi ad Praelatum, ac uxoris ad maritum, ut alibi ſuſius dictum eſt.

VII. Quaerit II. Poſſet ne maritus vota, & iuramenta uxoris de operibus preceptis irritare? Reſp. Nequit iuxta noſtram ſententiam maritus irritare uxoris vota de audiendo ſacro, de ieſunio ſervando, de non mendo, de non fornicando, de conſeſſione faciendâ, & ſimilibus. Ratio patet ex his quae dicta ſunt.

VIII. Quaerit III. An maritus valeat irritare votum non petendi debitum emiſſum ab uxore abſque ſuo conſenſu? Reſp. Negat communior, & probabilior opinio: quia in iure petendi, & reddendi debitum coniugale pares ſunt maritus, & uxor: nec enim quantum ad hunc peculiarem actum vir capat eſt mulieris, ut optime advertit Durandus in IV. diſt. XXXVIII. q. 1. art. 1. n. 7. Suadendum tamen uxor eſt ut ab hoc voto abſtineat: quia, ſi directe, aliquo tamen modo conducit ad minuendam coniugalem benevolentiam, & amorem mutuum. Nam, ſi maritus advertat uxorem tali voto devinctam, ſenſim ab illius affectu ſeſinguitur.

IX. Quaerit IV. An maritus irritare valeat caſtitaſis votum quod uxor ex illius conſenſu emiſit? Reſp. Adfirmantem ſententiam defendit ut probabilior Leander tract. 1. diſp. xvi. p. cxxx. ubi laudat pro eadem opinione Sanchez, Dianam, Sotum, Ledefnam, & alios. Sed iuxta principia quae nos ſupra poſuimus, haec opinio nobis minime probabilis eſt. Si enim negat maritus votum caſtitaſis ab uxore emiſſum ſe inconſulto dirimere, quanto minus poterit irritare votum quod ſemel approbavit? Unde, quaſo, aut ex quo iure eruitur quod maritus valeat retractare conſenſum ſemel deliberate praſtitum? In quibulcumque aliis promiſſis haec retractatio iniuſta eſt; cur non & in voto?

X. Quaerit V. Quando uterque coniux mutuo conſenſu vorvet, vel iurat caſtitaſtem, valet ne maritus uxoris votum irritare? Reſp. Certum eſt non poſſe: quia uterque ceſſit iuri ſuo: mutuo namque conſenſu vitam celebem Deo ſoponderunt: neuter ergo poteſtatem amplius habet revocandi deliberatam promiſſionem Deo factam.

XI. Quaerit VI. Si poſt caſtitaſis votum deliberato, mutuoque conſenſu emiſſum, vel coniugali ſacrilegam navaverint operam, poterit ne maritus votum uxoris irritare? R. Ad-

firmant Sanchez Lib. IV. in Decal. cap. XXXIV. n. 17. Caltropialis tract. xv. diſp. 11. puſſet. 6. n. 6. Leander tract. 1. diſp. XVI. g. cxxxii. Haec opinio mihi falla eſt, & improbabiliſ. Nec Auctores illi ſibi conſtare videntur. Subſcribant praecedenti quaſito, quod nequeant coniuges dirimere votum caſtitaſis mutuo conſenſu editum. Deinde nunc docant, maritum poſſe illud dirimere, & ſua copia. Ex iniquitate ergo proventum colligent coniuges illi? Uſquequum vitam celebem ducant, votum infringere nequeunt; & violata ſemel voto, ius ſive facultas erit marito votum irritandi? Sed, iniquat Salmant. qui hoc cit. n. 59. fautores accedunt huic opinioni, contractus ille mutuo conſenſu praeratus eſt; atque adeo mutuo conſenſu diſſolvi poſſet. Verum habet, ſi contractus ſolos contrahentes ſpectaret. Sed contractus ille pro votum Deo nuncupatum ſanctificatus eſt; ideoque nulli coniugibus reſtat libertas eum recidendi. Habent quidem coniuges vi mutuo conſenſu libertatem vovendi. At, voto pro conſenſu mutuum emiſſo, libertate non poſſent illud revocandi, etiam in id mutuo conſentiant.

XII. Quid, ſi licentiam tantum ſibi mutuo concederent coniuges ad vovendum, non explicato genere voti? Tunc alter ſentendum foret. Licentia enim ſuapte natura nec perpetuata ſapit, nec irrevocabiliſ eſt. Qui licentiam concedit, ſemper praſumitur pro arbitrio illam conſeſſiſſe; atque adeo re ſus ſibi ſervat eam revandam. Licentia autem ſubſtata, poſſet maritus uxoris votum irritare. Advertendum tamen, quod ſi animo deliberato licentiam ſibi mutuum concederent coniuges ad eliciendum votum caſtitaſis perpetuam, ſeu ad vovendum absolute caſtitaſtem, nulla adiecta conditione; tunc licentiam, ſeu conſenſum praſtitum revocare amplius non poſſent, ut iam ſupra docuimus, ob generalem rationem, quod retractare conſenſus deliberatos, ſemel in quacumque materia praſtitos, non eſt amplius in facultate libera conſentientis.

XIII. Quaerit VII. Quando uterque coniux mutuo conſenſu Religionem vorvet, poſſet ne alter tantum, aut uterque conſenſu mutuo votum iſtud irritare? Reſp. Neque alter tantum, neque ambo ſimul valet praefatum votum dirimere. Hoc ſiquidem votum perpetuum continentiam includit, & matrimonii diſſolutionem quoad totum. Idem dicendum, quando mutuo conſenſu alter Religionem, alter caſtitaſtem vorvet. Sententia communiffima eſt, & vera.

XIX. Quaerit VIII. Vota quae uxor ante contractum matrimonium emiſit, implendatamen matrimonio inito, valet ne maritus irritare? Reſp. Negat communior, & probabilior ſententia: quippe ea vota, ſpectato tempore quae fuerant emiſſa, libera ſunt ab omni conditione, atque adeo vota absolute ſunt. Nullam ergo maritus poteſtatem habet in illorum valore; ſed ſolum eadem ſuſpendere poſſet, quatenus officio coniugali forent incommoda. Idem dicendum de votis emiſſis tempore legitimi divortii: nempe ſi mutuo reconcilientur, ſuſpendere maritus talia vota poterit, nequaquam irritare: quia, cum uxor illa emiſit, libera erat a lege, & poteſtate mariti.

XV. Quaerit IX. Vota quae implenda poſt diſſolutum matrimonium uxor edit, valet ne maritus irritare? Reſp. Adfirmant Leander, Tamburinus, & alii plures, quos ipli laudant. Sed negativa opinio communior eſt, & probabilior. Quia haec vota nullo modo officium iuri matrimoniali; nullumque dominium habet maritus poſt mortem in eam mulierem quae olim fuit ſibi coniugii vinculo copulata. Et quacumque votum emittatur tempore quo uxor ſubiecta eſt viro; ad hoc tamen quod attinet, haudquaquam eidem ſubſtata eſt, ut ex iis quae dicta ſunt, conſtat. Si mortuo primo marito uxor ad ſecundas nuptias tranſeat, ſecundus maritus valet irritare omnia vota irritare quae poterat prius maritus; dummodo confirmata non fuerint tempore viduitatis.

XVI. Quaerit X. An uxor queat aliqua mariti vota irritare? Reſp. Negant Soto, Ledefnam, Azorius, & alii. Communis opinio ſuſtinet, ea mariti vota uxorem dirimere poſſe, quae iuri matrimoniali repugnant. Laudati Auctores, negantes uxor habere facultatem irritandi vota mariti verbis dumtaxat diſcrepent a communi ſententia, poſtquam Soto, qui Lib. VII. de iuſt. g. III. art. 1. verb. An extra hanc materiam &c. hanc rem diſcutit. Decernit enim vota quae maritus edit in praedictum rei uxorie, nulla eſſe; & ideoque non indigere irritatione. Hinc conſtat (ut ut ſit de hac opinione) communiter Auctores convenire, maritum, inconſulta uxore, non poſſe vota edere in coniugaliſ officii detrimentum. Laudati Auctores reſugiant concedere facultatem uxori irritandi vota mariti, eo quod ſit illi ſubſtata tanquam capiti. Sed hoc, ſi preſſe expendatur, nil obſtat. Vir caput mulieris eſt, illiusque dominus. Hoc autem minime impedit quominus uxor aliquem

rum bonorum dominium retineat. Nonne uxor domina est bonorum parapherorum? At quanto potiore gaudet iure ad rem conjugalem? In hoc iure contingit aequales sunt; nec quantum ad hoc vir est mulieris caput, sive dominus. Idcirco quaecumque vota a marito emissia, si officio matrimoniali obstant, irritare uxor potest. Excepit D. Thomas suo tempore votum peregrinationis Hierosolymitane in subdium Terrae sanctae: quia, inquit in IV. dist. xxxii. art. 4. ad 1. uxor debet esse continere ad tempus subvertendum necessitati generalis Ecclesiae. Idem dicendum nunc esset, si simili occurreret ratio publicae utilitatis, sive temporalis, ut defensionis patriae, sive ecclesiasticae, ut bellum aduersus impunitas religionem. Alia pariter vota quae matrimoniali iuri non nocent, irritare uxor nequit.

XVII. Quaest. XI. *Votum emissum a marito non petendi debitum valet ne uxor irritare?* Resp. Adfirmat Layman, Trullenchus, Rodriguez, Henriquez, & alii: quia uxores contra pudorem a natura insitum cogenerent debitum temper petere. At ratio istaec nimis est imbecilla. Quandoquidem nullum ius habet uxor obligandi maritum ad debiti petitionem. Illum obligare nequit ut petat, led solum ut reddat. Satis est ut maritus peratus semper sit ad solvendum rogatus. Licet autem voto ligatus sit, ut non valeat petere (ad quod utique non tenetur) temper tamen paratus, & promptus esse debet ad reddendum, quoties fuerit postulatus. Haec opinio vera est, eamque plures defendunt. Dissuadenda tamen maritis sunt, & uxoriibus similia vota.

XVIII. Quaest. XII. *Prasatum mariti votum licitum ne foret, & prudens?* Resp. Pleurumque, & fore semper illicitum foret tale votum: tum quia nimium uxori molestum esset, tum quia votens periculo illud violandi se se exponeret, cum non posset in alio lecto cubare abique coniugis consensu. Porro haec tam propinqua habitatio fortassis afferret peccandi periculum.

XIX. Quaest. XIII. *An uxor possit irritare votum quod maritus emisit, ferendi habitum Eremitae, vel alicuius Religiosis?* Resp. Adfirmant communiter Auctores, eo quod eiusmodi votum praerudicari uxori: talis namque delatio habitus horrorem ingerit, & amorem conjugalem minuit; quin ad animorum separationem viam sternit. Neuter ergo coniugum sine alterius consensu valet habitum laicale in habitum Eremitae, sive religio-

simum D. Francisci, D. Dominici &c. commutare, nec votum commutandi edere: & si votum emissum fuerit, uterque ius habet irritandi.

XX. Quaest. XIV. *Valet ne uxor irritare mariti vota, erogandi amplas elemosinas, polixas praes fundendi, crebra teumia praegendi?* Resp. Cum vir administrationem absolutam familiae habeat, omniumque domesticorum bonorum dominium, planum est, uxorem non posse prasatum elemosinarum votum dirimere, etiam in damnum familiae cederet. Si vero votum eiusmodi bona tangeret ipsius uxoris, eadem distribuere; ex hac parte nullum esset, neque egeret irritatione, quemadmodum nullum similiter foret, si iustitiam laderet, bona prodigendo. Vota namque, sicut & iuramenta, vincula non sunt iniquitatis. Vota vero precum, & ieiuniorum adeo frequentium quae corpus mariti extenuant, ipsi quoque ad debitum reddendum inuentum redderent, uxor irritare posset, veluti noxia iuri matrimoniali.

XXI. Quaest. XV. *Potest ut uxor votum longe peregrinationis a marito emissum irritare?* Resp. Adfirmat communis sententia: quia esset in praerudicium uxoris, ut dicitur supra est. Excepitur votum peregrinationis Hierosolymitanae, aut simile in bonum publicum editum ad tempus. De peregrinatione Hierosolymitana habetur in cap. Ex nulla §. In tanta, & cap. Quod super his de votis. Secus dicendum, si votum emissum fuisset causa solius arbitariae devotionis, ut nunc fieret. Privilegio enim canonis nunc non gauderet maritus: quia nunc non adest causa pergendi Hierosolymam ob bonum publicum. Quamvis & tunc, quando causa recuperandi Terram sanctam votum mariti emittent, disputabant Theologi, an licite maritus illud votum implere posset personaliter, quando uxor nollet eum comitari, essetque valde iuuenis, atque a viro aliens periculo inconscientia exposita remaneret. Plures negabant, posse tunc maritum votum implere, quia iure naturae teneat satisfacere debito prius contracto. Sed nunc non occurrit ratio de hoc disputandi. Dicitur est supra, iterumque dicimus, teneri uxorem ad continentiam ob aliquid grave bonum publicum defendendum, vel desperatum recuperandum. Sed haec rarissime eveniant: ideo a prolixiori sermone abstinendum.

XXII. Vota a marito emissia ante matrimonium suscipi ab uxore queant, si coniugali iuri repugnant; irritari autem non possunt.

sunt. Quae facta fuerunt post matrimonium cum expressa licentia, & deliberato consensu eisdem uxoris, irritari non possunt; quidquid alii dicunt.

CAPUT VII.

De potestate dominorum in vota servorum.

Dislinguendi sunt famuli a servis. Famuli dicuntur qui conducti a dominis, pacto pretio, iisdem intersunt. Isti dicuntur proprii iuris, vel sub potestate patriae, aut curatoris constituti. Eorum vota non pendunt a dominorum voluntate, sed firma sunt, & rata, nullo habito ad dominorum voluntatem respectu. Possunt tamen modo domini famulorum vota suspendere: si haec debitum sibi servitium impediunt: ipsique servi possunt aut executionem differre, aut a dominis recedere. Idcirco de his in prasentia sermo non est.

II. Servi praesente accepti sunt mancipia in servitium redacta. Isti servi libertate nulla fruuntur: & ideo de illorum votis inquirimus. Omnia servorum vota irritatione esse obnoxia contendit prima sententia, quae evincit potest ex l. 11. ff. de possess. ubi dicitur: *Filius enim familias, vel servus sine patris, dominique auctoritate voto non obligatur.* In hanc eandem sententiam concedere videtur D. Thomas in IV. dist. xxxviii. quaest. 1. art. 1. quae iustine ultim. ad 3. Servus, inquit, non est exemptus aliquo tempore a servitio domini sui; & ideo nullum tempus est ei vacans, qui possit quaelibet facere. Et quia omne votum est aliquo tempore complendum, ideo sicut nec servus, ita nec Religiosus aliquid votum emittit praesentibus consensu sui superioris.

III. Secunda sententia postulat, nulla servorum vota irritari a dominis directe posse. Quoniam, licet servorum corpora subdita dominis sint, animae tamen illorum dominio non subiciuntur. Nihilominus indirecte possunt domini irritare vota servorum, quatenus haec obsequio, & servitii sibi praestando officere queunt. Tertia sententia docet, dominos omnia servorum vota irritare posse, praeter votum castitatis, indigent aliquo temporis tractu pro sui executione.

IV. Paucis rem haec expediunt. Dominus valet irritare omnia ea vota quae servitium, & obsequium a servo sibi exhibendum impediunt. Ratio evidens est. Dominus ius habet ut servitium officia sibi a servo

praestentur. Ergo ea vota quae huic iuri repugnant, irritationi domini voto subiecta. Haec est sententia quam docet Angelicus loc. cit. & 2. 2. quaest. lxxxviii. art. 8. ad 2. & q. civ. art. 5. in corp. ubi haec habet. *Teneatur autem homo homini obedire in his quae exterius per corpus sunt agenda; in quibus tamen secundum ea quae ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo: quia omnes homines natura sunt liberi, puta in his quae pertinent ad corporis sustentationem, & proli generationem. Unde non tenentur nec fratri dominis, nec fratri parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate servanda, aut aliquo alio huiusmodi. Sed in his quae pertinent ad dispositionem actuum, & verum humanitatem, tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis; sicut miles duci exercitus in his quae pertinent ad bellum; servus domino in his quae pertinent ad servilia opera exequenda; filius patri in his quae pertinent ad disciplinam vitam, & eorum domesticam; & sic de aliis.* In his ultimis verbis universalem doctrinam tradit pro omnibus qui superioris potestati sunt subiecti, docetque, vota eorum qui superioribus subduntur, valida esse, quoties non officiant iuri reddendo. Sententiae D. Thomae subfisciant Sotus Lib. VII. de iust. quaest. 111. art. 1. ad 2. Navarrus in Manual. cap. xii. nu. 64. Suarez Tom. II. de Relig. Lib. III. de voto cap. vii. nu. 10. & Lib. VI. cap. 111. num. 2. Azorius Lib. XI. cap. xvi. quaest. viii. Sayrus Lib. VI. Chro. Reg. cap. v. n. 7. Lessius Lib. II. cap. xl. dub. 10. nu. 82. Valentia 2. 2. q. lxxxviii. disp. vi. puncti. 6. Bonacina disp. vi. quaest. 11. puncti. 7. §. 2. num. 7. Prado cap. xxxi. quaest. xliii. §. 5. n. 89. Tamburinus Lib. III. cap. xvi. §. 3. num. 45. Leander tract. 1. disp. xvi. q. cl. Sanchez Lib. IV. cap. lxxxvi. num. 2. Salin. tract. xvi. cap. 11. puncti. 7. num. 63. alique plures.

V. Disputari solet, an directa, vel indirecta haec votorum irritatio dicenda sit. Sed dissidium nullius est momenti. Siquidem iuxta diversas notiones quas quilibet sibi effinit, diversam quoque sententiam propugnat. Ut mihi similibus videretur, indirecta potius irritatio dicenda est: quia dominus nullum in servorum voluntatem dominium habent; sed tantum in materiam, seu operationes eorum corporales voto subiectas. Sed non est cur fufus de hoc differere debeamus.

VI. Itaque domini nequeant servorum irrita-